

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE  
FAKULTA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU  
Katedra kinantropologie, humanitních věd a managementu sportu



**Vyrovnanost nejvyšší fotbalové soutěže v ČR, Německu,  
Nizozemí a jejich porovnání**

**(Competitive Balance the highest football league in the Czech Republic,  
Germany, Netherlands and their comparison)**

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

**Mgr. Jan Šíma**

Vypracoval:

**Václav Mráček**

Praha, duben 2010

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně a uvedl v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použil.

V Praze dne 29. 3. 2010

.....  
Václav Mráček

Děkuji panu Mgr. Janu Šímovi za odborné vedení Bakalářské práce a za významnou pomoc v oblasti odborné literatury, za konzultace a poskytnutí důležitých podkladů. Děkuji panu Mgr. Ondřeji Pechovi, Ph.D. za pomoc v oblasti statistiky a za poskytnutí, velice významných informací pro moji práci.

## **Abstrakt**

Tato Bakalářská práce s názvem Vyrovnanost nejvyšší fotbalové soutěže v ČR, Německu, Nizozemí a jejich porovnání se zabývá fotbalovou vyrovnaností v české fotbalové lize, v německé Bundeslize, nizozemské lize a jejich následným porovnáním. První část se zabývá především popisem nejprestižnějších evropských fotbalových soutěží s vazbou na Českou republiku, představení evropské fotbalové organizace, přičemž největší zřetel je brán na teoretická východiska zkoumající soutěžní vyrovnanost. Analytická část představuje souhrn výpočtů a grafů, které analyzují vývoj soutěžní vyrovnanosti v delším období a jednou z hlavních náplní této práce jsou návrhy a doporučení pro zlepšení vyrovnanosti a atraktivnosti evropských fotbalových soutěží.

Klíčová slova:

Soutěž, vyrovnanost, evropská fotbalová soutěž, fotbalová liga, statická vyrovnanost, dynamická vyrovnanost, sezóna, klub, reformy, UEFA, sport, pokles vyrovnanosti, směrodatná odchylka, korelační koeficient

## **Abstract**

This work is called Competitive Balance the highest football league in the Czech Republic, Germany, Netherlands and their comparison.

This thesis deals with the football competitive balance in the serenity of the Czech football league in the German Bundesliga, Dutch league, and their subsequent comparison. The first part deals mostly with the description of the most prestigious European football competitions linked to the Czech Republic, introduction of the European football organisation, the biggest consideration is taken to exploring the theoretical basis of competitive balance. The analytical part is a summary of the calculations and graphs, analyzing the evolution of competitive balance in the longer term, and one of the main objectives of this study are suggestions for improving balance and attractiveness of European football competitions.

Keywords:

Competition, equilibrium, European football league, football league, static balance, dynamic balance, season, club, reform, UEFA, sport, decreased balance, standard deviation, correlation coefficient

# Obsah

<b>1 CÍLE A ÚKOLY</b> .....	<b>10</b>
1.1 Cíle .....	10
1.2 Úkoly .....	10
1.3 Hypotézy .....	10
<b>2 TEORETICKÁ ČÁST</b> .....	<b>12</b>
2.1 Historie fotbalu .....	12
2.2 UEFA (Union of European Football Associations) .....	12
2.2.1 Fotbal .....	13
2.2.2 Řízení .....	17
2.2.3 Příjmy .....	17
2.2.4 Management .....	17
2.3 Soutěžní vyrovnanost .....	18
2.3.1 Historie .....	20
2.3.2 Šance a nejistota .....	21
2.3.3 Typy soutěžní vyrovnanosti .....	23
<b>3 METODOLOGIE</b> .....	<b>24</b>
3.1 Výzkumná metodologie .....	24
3.2 Předmět výzkumu .....	24
3.3 Statická soutěžní vyrovnanost .....	24
3.4 Dynamická soutěžní vyrovnanost .....	25
3.5 Statistické metody .....	25
3.5.1 Směrodatná odchylka: .....	25
3.5.2 Korelační koeficient .....	26
<b>4 ANALYTICKÁ ČÁST</b> .....	<b>29</b>
4.1 Statická vyrovnanost .....	29
4.1.1 Československá 1. fotbalová liga 1970/1993 .....	29
4.1.2 Česká 1. liga 1993/2009 .....	33
4.1.3 Německá 1. Bundesliga 1970-2009 .....	36
4.1.4 Eredivisie 1970-2009 .....	39
4.2 Dynamická vyrovnanost .....	44
4.2.1 Československá 1. fotbalová liga 1970-1993 .....	45
4.2.2 Česká 1. liga 1993-2009 .....	46
4.2.3 Německá 1. Bundesliga 1970-1993 .....	48
4.2.4 Eredivisie 1970-2009 .....	49
<b>5 NÁVRHY NA ŘEŠENÍ ZJIŠTĚNÝCH PROBLÉMŮ</b> .....	<b>52</b>

<b>5.1 Sdílení příjmů</b> .....	<b>53</b>
<b>5.1.1 Walrasův rovnovážný model sdílení příjmů</b> .....	<b>53</b>
<b>5.2 Platové stropy</b> .....	<b>56</b>
<b>5.3 Draft nováčků</b> .....	<b>57</b>
<b>5.4 Kvóty na počet cizinců v lize</b> .....	<b>57</b>
<b>5.5 Vytvoření Evropské superligy</b> .....	<b>59</b>
<b>6 ZÁVĚR</b> .....	<b>60</b>
<b>7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY</b> .....	<b>61</b>

## Úvod

Sport a fotbal jako takový už dávno není koníček, který hráči provozují jen pro zábavu. V posledních letech se fotbal stal neuvěřitelným fenoménem, který dokáže přilákat desetitisíce diváků přímo na stadion, do centra dění, a další statisíce diváků k televizním obrazovkám, kteří s napětím sledují výkon „svého“ týmu. V tomto okamžiku následuje otázka: Proč se tito diváci jednou či dvakrát týdně vracejí na stadiony, podporují své oblíbené mužstvo a utrácí nemalé peníze za vstupenky a sportovní kanály? Mezi hlavní důvody tohoto chování můžeme uvést zábavu, uvolnění, zaujetí, napětí, emoce a především nejistotu toho, jak vše dopadne. Přestože si to většina lidí nemusí uvědomit, nejistota je nejdůležitější faktor, který je láká ke zhlédnutí jakéhokoliv sportovního utkání. V případě, že by neexistovala tato nejistota a vítěz by byl vždy předem jasný, nemělo by smysl sport sledovat ani provozovat.

Cílem všech sportovních asociací by tedy logicky měla být snaha o zachování vyváženého prostředí, což však díky neuvěřitelné komercializaci a narůstání vlivu marketingu není jednoduchý úkol. Bohaté kluby jsou stále bohatší a bohatnou na úkor malých a slabších týmů. Jejich kvalita stále stoupá a pomyslné nůžky se ustavičně otevírají, díky tomu se fotbal potýká s problémem poklesu soutěžní vyrovnanosti. To je nejvíce zřetelné v Evropských soutěžích, jako je Liga mistrů nebo Evropská liga UEFA. V těchto soutěžích jsou v poslední době úspěšné pouze týmy s nejlepším ekonomickým zázemím převážně z Anglie, Španělska nebo Itálie.

# 1 CÍLE A ÚKOLY

## 1.1 Cíle

Hlavním cílem mojí práce je zjištění konkurenční vyrovnanosti v české, nizozemské a německé fotbalové soutěži, následné porovnání těchto lig a poskytnutí obrazu vývoje soutěžní vyrovnanosti v dlouhodobém hledisku.

Navrhnout doporučení a nástroje pro vylepšení soutěžní vyrovnanosti v Evropě a úvaha o těchto nástrojích.

## 1.2 Úkoly

Prostudování problematiky soutěžní vyrovnanosti.

Mezi dílčí úkoly patří představení soutěžní vyrovnanosti, její rozdělení a srovnání s historickým hlediskem starověkého Řecka.

Jedním z úkolů je představení nejprestižnějších evropských fotbalových soutěží a jejich vazba na český fotbal.

Sběr dat pro analýzu soutěžní vyrovnanosti.

Analýza dat a zjištění vývoje konkurenční vyrovnanosti v české lize a srovnání s některými evropskými fotbalovými soutěžemi.

Představení nástrojů a opatření ke zmírnění poklesu vyrovnanosti.

## 1.3 Hypotézy

Existuje tendence poklesu konkurenční vyrovnanosti v hlavních evropských fotbalových zemích, jako jsou Německo, Nizozemí a samozřejmě i Česká republika. Například výzkumy Loeka Groota dokazují, že zpočátku byla konkurenční vyrovnanost velice nízká, postupem času rostla a od určitého období opět klesá. Ovšem je pravda, že pokles je pomalý, jednu sezónu je konkurenční vyrovnanost vysoká, ostatní sezóny nízká, ale postupem času je jednoznačně vidět klesající trend.

Jednou z hypotéz je pokles statické konkurenční rovnováhy téměř ve všech hlavních, sledovaných, evropských fotbalových zemích.

Klesá nejen statická vyrovnanost soutěže (během soutěže), ale také dynamické konkurenční rovnováha klesá ve všech zkoumaných ligách, dokonce

rychleji než statická konkurenční rovnováha. Navíc mobilita, v pořadí týmů během sezóny klesá.

## 2 TEORETICKÁ ČÁST

### 2.1 Historie fotbalu

Fotbal vznikl v polovině 19. století v Anglii, ale hry podobné fotbalu existovaly už ve starověkém Řecku (*sphaira*), v Římě (*ollis*) a v Itálii se v době renesance hrála hra zvaná Calcio. Novodobý fotbal s prvními pravidly se rozvíjí na přelomu 18. a 19. století, kdy také v roce 1863 vzniká první anglický klub Sheffield Football Club. V tom samém roce začíná fotbal řídit nejstarší fotbalové sdružení na světě Football Association FA. První fotbalovou soutěž s názvem Anglický pohár mohli diváci sledovat v roce 1871. Z Anglie se pak fotbal šířil po celém světě a v roce 1908 se stává oficiálním olympijským sportem, když na dvou předešlých hrách byl sportem ukázkovým. První mistrovství světa se odehrálo roku 1930 v Uruguayi. Od roku 1904 funguje mezinárodní fotbalová organizace FIFA Fédération Internationale de Football Association. Její řídicí středisko sídlí v Curychu ve Švýcarsku. Federace je zodpovědná prostřednictvím Mezinárodního fotbalového asociálního výboru za dodržování pravidel hry a rozlišuje šest kontinentálních skupin:

- AFC (*Asie*)
- CAF (*Afrika*)
- CONCACAF (*Severní Amerika a Karibské moře*)
- CONMEBOL (*Jižní Amerika*)
- OFC (*Oceánie*)
- UEFA (*Evropa*)

FIFA má zhruba sto osmdesát členských zemí.

### 2.2 UEFA (Union of European Football Associations)

Pro nás Evropany, je nejdůležitější Evropská fotbalová federace UEFA, která byla založena v roce 1954. UEFA je jeden ze šesti kontinentálních svazů uznávaných světovou fotbalovou organizací FIFA a skládá se z 53 národních fotbalových svazů. Fotbalová administrativa je na světové úrovni organizována celosvětovým fotbalovým svazem FIFA, na úrovni národní je pak evropským zastřešujícím svazem právě UEFA. Hlavní motiv v této hierarchii je subsidiarita a mezinárodní organizace pak zasahují jen v případech přesahujících národní charakter nebo v jednotlivých případech celosvětových opatření. Kromě

národních fotbalových svazů, které jsou členy UEFA, do této organizace patří další četné organizace, které přispívají k velkému prospěchu fotbalu a jejichž zájmy musí být uznávány. Kluby jsou přítomny na všech úrovních. Fotbalové, zejména profesionální, ligy jsou důležité pro pořádání fotbalových soutěží a řízení na národní úrovni. Dnes je také obecně známo, že v úvahu se musejí brát také zájmy hráčů a nemůžeme přehlížet, že popularita fotbalu je vyjádřena nadšením fanoušků po celé Evropě. Proto má UEFA následující strategii pro dosažení úspěchu: „Sjednocená evropská fotbalová rodina, která pracuje společně na tom, jak dále rozvíjet radost ze hry“.<sup>1</sup>

K dosažení realizace této vize, toho má UEFA ještě hodně na práci. Některé důležité kroky, jako je například vytvoření strategického poradního sboru pro profesionální fotbal, už však byly učiněny. Na institucionální úrovni, se různé a měnící se zájmy různých zúčastněných stran v rámci fotbalové rodiny přece jen lépe řeší. UEFA staví fotbal na první místo. Prostřednictvím organizace špičkových evropských soutěží národních týmů, vedení světových nejlepších klubových soutěží a jejich práce s národními svazy. S ohledem na rozvoj tréninkových metod a rozšíření fotbalu se UEFA intenzivně podílí na výzkumu a rozvoji evropského fotbalu. Hlavním úkolem je vytvořit podmínky, aby se fotbal v Evropě mohl rozvíjet a vzkvétat.

K naplnění poslání činnosti UEFA jsou určeny čtyři strategické cíle, a to fotbal, řízení, správa příjmů a management. Spolu se strategickými cíli uvádím její současné hlavní činnosti.

### **2.2.1 Fotbal**

Propagace fotbalu prostřednictvím organizace evropských soutěží pro kluby a národní týmy, Školení trenérů, rozhodčích a rozvoj fotbalu jako takového. UEFA má zabezpečuje následující soutěže: Champions League, Mistrovství Evropy ve fotbale, Evropskou ligu, ženské soutěže, juniorské soutěže, futsal, úmluvy a školení trenérů, úmluvy a školení rozhodčích, šíření fotbalu a fotbalové úmluvy, sociální odpovědnost. Jak již bylo řečeno UEFA má pod sebou národní organizace, které řídí fotbalové soutěže (ligy) v daných zemích a týmy každé této země mají možnost účastnit se zmíněné Champions League či Evropské ligu a to po splnění určitých předpokladů.

---

<sup>1</sup> Toto heslo používá UEFA jako motto, které, by mělo sblížovat jednotlivé národy: [www.uefa.com](http://www.uefa.com)

### 2.2.1.1 Champions League

Liga mistrů (UEFA Champions League) je výroční fotbalová soutěž pořádaná Evropskou fotbalovou asociací (UEFA) pro nejlepší kluby evropských lig. Spolu s jihoamerickým Pohárem osvoboditelů je tato nejslavnější klubovou trofejí na světě. Současným držitelem je španělský klub FC Barcelona. Vítěz LM postupuje na Mistrovství světa ve fotbale klubů a na začátku následující sezony hraje proti vítězi Evropské ligy utkání o evropský Superpohár.

V ročníku 2009/2010 proběhly menší změny při postupu účastníků do hlavní části soutěže. Hlavní část soutěže zůstává i nadále beze změn, i nadále zahrnuje 32 týmů, rozdělených do čtyř skupin po osmi ve skupinové fázi a dále následuje systém play off, kdy každý z týmů hraje s jedním soupeřem a to na domácí i hostující půdě. V případě nerozhodnosti bodů rozhoduje brankové skóre, přičemž branka vstřelená na hostujícím hřišti má větší váhu než ta v domácím prostředí. Osm týmů, které dokončí skupiny na třetím místě, přechází do vyřazovací fáze Evropské ligy (UEFA Europa League). Pokud by i v tomto případě byl stav nerozhodný, následuje prodloužení a pokutové kopy. Do hlavní části soutěže postupuje přímo 22 týmů (21+vítěz minulého ročníku) namísto 16 z let minulých. Tři národní asociace s nejvyšším koeficientem vysílají do této soutěže první tři týmy ze své ligové soutěže, tyto týmy automaticky postupují do skupinové fáze. U asociací zařazených jako 4. až 6. v pořadí postupují do skupinové části automaticky první dva týmy z národní ligy a u asociací kvalifikovaných na 7. až 13. místě postupuje přímo do hlavní soutěže jeden tým. Od sezóny 2009/10 dále existují čtyři kvalifikační kola (včetně play off kola), která se hrají v režimu domácích a venkovních zápasů, aby se dokončilo seskupení 32 účastníků ve skupinové fázi. Existují dvě kvalifikační cesty, Cesta mistrů a Cesta ostatních týmů.

Při *mistrovské cestě* se první kvalifikační kolo skládá z dvou utkání. Zahrnuje země, zařazené na 50. až 53. místě v soutěži UEFA. Vítězové postupují do druhého kvalifikačního kola, kde se k nim připojí šampioni z 32 zemí zařazených na 17. až 49. místě v soutěži UEFA (kromě Lichtenštejnska). Ve třetím kvalifikačním kole se k těmto sedmnácti vítězům připojí šampioni zemí zařazených na 14. až 16. místě. Z těchto utkání vyplyne 10 týmů, které ještě

hrají čtvrté předkolo a pět těchto vítězů se připojí k 22 automaticky postupujícím týmům do skupinové fáze Ligy Mistrů.

*Cesta ostatních týmů:* Tým umístěný na třetím místě u asociace zařazené na šestém místě plus vítězové asociací zařazených na 7. až 15. místě startují ve třetím kvalifikačním kole. Vítězové těchto pěti zápasů postupují do kola play off, kde se k nim připojí týmy umístěné na čtvrtém místě z asociací zařazených na prvních třech místech soutěže UEFA a týmy umístěné na třetím místě z asociací zařazených na 4. a 5. místě. Vítězné týmy z těchto pěti zápasů se kvalifikují do skupinové části Ligy Mistrů.

Týmy, které postupují „mistrovskou“ a „nemistrovskou“ cestou se nemůžou potkat v kvalifikaci Ligy Mistrů. Týmy, které prohrají ve třetím předkole, se zařadí do vyřazovací části Evropské ligy. Všechny týmy, které prohrají v utkáních typu play off, postupují do skupinové části Evropské ligy. Osm týmů, které dokončí skupiny na třetím místě, přechází do vyřazovací fáze Evropské ligy.

#### **2.2.1.2 Evropská liga UEFA**

Evropská liga UEFA, do roku 2009 Pohár UEFA, je klubová fotbalová soutěž mezi evropskými týmy pořádaná organizací UEFA. Byla založena v roce 1955 jako Pohár veletržních měst, přejmenována na Pohár UEFA byla v roce 1971 a od roku 2009 nese název Evropská liga UEFA. V roce 1971 převzala řízení této soutěže oficiálně UEFA. Od té doby se mohou přihlašovat týmy, jež se umístí v lize za mistrem, případně za vítězem národního poháru, nebo vítěz ligového poháru. Hrací systém: až do semifinále se hraje vyřazovacím způsobem (doma - venku), při rovnosti bodů i rozdílu branek se góly dosažené na hřišti soupeře počítají dvakrát, když ani to nerozhodne, následuje prodloužení 2 x 15 minut, resp. pokutové kopy; finále bylo dříve dvoukolové a od sezóny 97/98 se stejně jako finále Ligy mistrů hraje na jedno utkání na předem určeném místě. Od sezóny 80/81 je v platnosti ustanovení o počtu zástupců na základě úspěšnosti jednotlivých zemí v pohárových soutěžích v posledních pěti letech (3 země mají v 1. kole Poháru UEFA vždy po čtyřech zástupcích, 5 zemí po třech, 13 po dvou, 11 po jednom zástupci a ostatní si musí vybojovat postup v předkolech). Od sezóny 1999/2000 se soutěže zúčastňují i vítězové národních pohárů, neboť jejich soutěž, Pohár vítězů

pohárů (PVP) byla zrušena. Rozšíření Ligy mistrů zasáhlo i tuto soutěž, neboť poražení ve 3. předkole LM postupují do 1. kola (jako útěcha) Evropské ligy UEFA, a třetí týmy ve skupinách základní části LM do kola třetího. Od sezony 2009/2010 byl rozšířen počet startujících týmů na 48. Týmy jsou rozděleny do 12 skupin po 4 účastnících a střetávají se každý s každým na domácím i venkovním hřišti. Do další fáze turnaje postupují dva nejúspěšnější týmy z každé skupiny. Pravidlo doplnění o tým z 3. míst ve skupinách Ligy mistrů UEFA zůstalo zachováno.

### **2.2.1.3 Dopad na Českou republiku**

Liga Mistrů:

V loňském roce se poprvé projevila revoluce změn v evropských pohárech, kterou zavedl Michel Platini, jakožto šéf Evropské fotbalové unie. Jak již bylo zmíněno výše, změnil se systém kvalifikací, což by mělo českému vítězi ligy usnadnit postup do Ligy Mistrů, neboť se v kvalifikaci vyhne nejsilnějším možným soupeřům. Česká republika jako 15. země v pořadí podle koeficientu UEFA vysílá do kvalifikace dvě mužstva. Například šestnáctá země už má právo pouze na jedno. Český šampion i vicemistr vstoupí do 3. předkola. Zatímco v minulých letech by vítěz 3. předkola šel už do základní fáze, tentokrát ho čeká ještě čtvrté předkolo. K velice významné změně ovšem dochází v hracím systému 3. předkola, které se dělí do dvou oddělení. V prvním bude dvacet šampionů z méně prestižních soutěží (bez dvanácti elitních), tedy včetně českého mistra. Deset vítězů půjde do 4. předkola. Poražení z 3. předkola Ligy mistrů půjdou do 4. předkola Evropské ligy. Druhé oddělení ve 3. předkole Ligy mistrů tvoří druhé týmy z ligových soutěží z Česka, Skotska, Ukrajiny, Belgie, Nizozemska Rumunska, Řecka, Turecka, Portugalska a třetí tým Ruska. Opět se rozdělí na nasazené a nenasazené, pět vítězů postoupí do 4. Předkola Ligy mistrů, pět poražených půjde do 4. předkola Evropské ligy. Také 4. předkolo zůstává rozdělené na mistry a týmy, co skončily ve svých ligách na dalších místech. V první skupině bude deset úspěšných mistrů z 3. předkola, podle koeficientů se určí nasazení a nenasazení: pět vítězů postupuje do základní části Ligy mistrů, pět poražených si zahraje základní část Evropské ligy. K pěti nejlepším vicemistrům z 3. předkola přibude stejný počet mužstev z nejprestižnějších evropských soutěží. Druhý tým Česka, pokud postoupí přes 3.

předkolo, pak může narazit například na třetí tým z Německa či Francie, či čtvrté týmy ze Španělska a Itálie.

Evropská liga:

Do kvalifikace se zapojují tři české týmy, což je o jeden víc než v minulých letech. Jako první vstupuje do bojů čtvrtý tým Gambrinus ligy a to do 2. předkola. V něm se postaví na start celkově osmdesát klubů. Třetí tým české nejvyšší soutěže začne svou cestu ve 3. předkole, do kterého se zapojí celkem sedmdesát klubů. Nejlepší pozici z českých účastníků Evropské ligy bude mít vítěz Poháru ČMFS, který půjde přímo do 4. předkola. V něm se představí čtyřiasedmdesát týmů, mezi nimiž bude i patnáct vyřazených z 3. předkola Ligy mistrů. V základních skupinách bývalého Poháru UEFA se pak představí osmačtyřicet týmů. Budou rozděleny do dvanácti skupin po čtyřech, každý hraje s každým doma a venku. Do dalšího kola půjde vždy vítěz a druhý tým tabulky. K nim poté přibude osm mužstev ze třetích míst základních skupin Ligy mistrů.

### **2.2.2 Řízení**

Řízení se zabývá hlavně rozvojem užších vztahů s členskými sdruženími, vytvářením nových rámcových podmínek pro spolupráci s kluby, ligami a hráči, a zvýšením úrovně správy fotbalu na zlepšeném právním základu a uznání zvláštní povahy sportu. Jednotlivé programy: Nová struktura sportu, HatTrick program, požadavky Evropské Unie, programy pro svazy, Specifičnost sportu, licencování klubů.

### **2.2.3 Příjmy**

Hlavní podíl příjmů plyne z vysílacích práv, sponzorování, dalších obchodních smluv a poskytování služeb pro obchodní partnery. UEFA zabezpečuje následující: Marketingové strategie, nové technologie médií, prodej televizních práv, sponzorské programy, nové reklamní šance, rozvoj trhu.

### **2.2.4 Management**

Management zabezpečuje odborné řízení pracovníků UEFA a zdroje k poskytování první třídy administrativní podpory pro práci komisí UEFA, rovněž efektivní vnější i vnitřní komunikace. Zabezpečuje správu rozpočtu, stanovování cílů, personální vedení, IT podporu, interní kontrolní systém, plánování.

Tyto čtyři strategické cíle tvoří základ pro novou organizační strukturu správy, která je pod vedením tajemníka.

### **2.3 Soutěžní vyrovnanost**

O vyrovnanosti soutěže, ve sportovním smyslu, můžeme diskutovat v případě, že existuje vysoká míra nejistoty výsledku.

Sport je tělesná pohybová aktivita provozovaná podle určitých pravidel a zvyklostí. Na vyšší úrovni předchází samotné činnosti trénink. Sport je speciální odvětví, které můžeme rozdělit na tři základní směry: školní sport, rekreační sport a sport profesionální. V našem případě pro nás bude nejdůležitější právě profesionální sport, který se od ostatních forem liší hlavně pořádáním soutěží, striktním dodržováním pravidel, vykonávání sportu jako zaměstnání a s tím spojené odměny plynoucí z provozování sportu. Podle profesora Stefana Shymanskiho je sport považován za výrobek sportovních soutěží pro pobavení diváků.

Ve většině odvětví konkurence negativně ovlivňuje firmu ve smyslu prodeje své produkce a vytvoření co největšího zisku, ale ve sportovních soutěžích každý výrobce vyžaduje vstup konkurentů na trh, protože bez konkurence by byl jejich výrobek neprodejný, bez soupeřů sport ztrácí svůj smysl. Ve sportu jsou výnosy závislé na kvalitě soupeřů. Zatímco v každém odvětví by konkurenti rádi viděli bankrot svých rivalů, naopak ve sportu a především ve fotbale je vyrovnanost týmů velice důležitá. Příčinou tohoto zájmu je speciální typ výrobku, který je vyroben právě na tomto trhu. Produkt, sportovní liga, je sled více či méně vyrovnaných soutěží v sezóně, které mohou proběhnout pouze za přispění všech členských klubů v lize. Týmy v lize společně pracují na vytvoření napínavé soutěže a právě z tohoto důvodu je složka soutěžní vyrovnanosti považována za klíčovou. (3, Groot 2008, s 25)

Podle některých autorů je definující charakteristika sportovních lig, které se odlišují od ostatních oborů, fakt, že sportovní ligy jsou byznys, zaměřené na prodej soutěže na hracím poli. Soutěž v lize musí mít tedy významný stupeň nejistoty, kdy tato nejistota je rozhodující především pro fanoušky, kteří utkání navštěvují. Divácký zájem o sport je motivován nejistotou toho, kdo je nejlepší.

V normálním životě se každý z nás snaží nejistotu snížit na minimum, ve sportu je však tato nezaručenost výsledku velice důležitá.

Argumenty pro udržení soutěžní vyrovnanosti byly úspěšně použity u sportovních asociací k získání zvláštního postavení v rámci legislativy monopolu (Americký sportovní zákon o rozhlasovém a televizním vysílání z roku 1961, osvobozuje od antimonopolního práva kolektivního prodeje vysílacích práv na volné kanály, které financují poplatky vytvářené z příjmů z reklamy). Řídící orgány kolektivních sportů v USA přijaly zvláštní opatření, od rezervy ustanovení, návrhy systémů, sdílení příjmů, platových a mzdových stropů, až po luxusní daně, ve snaze udržet soutěžní vyrovnanost. Naproti tomu v žádném jiném oboru nemohou zaměstnavatelé kolektivně uložit omezení na platby zaměstnancům. Kritici však tvrdí, že tyto výjimky a omezení nejsou primárně motivovány údržbou vyrovnanosti, ale ziskem a příjmy.

Ve sportu však není spolupráce týmu ve smyslu zlepšení vyrovnanosti považována za samozřejmost. Negativní externality jsou založeny hlavně ve smyslu slabých a silných týmů. V případě, že by neexistovala soutěžní vyrovnanost, vyhrávali by pouze silné týmy a silní sportovci. Fanoušci silných týmů by už jen sledovali, jak jejich tým vždy potvrdí roli favorita, naopak fanoušci slabých týmů by o sportovní klání brzy ztratili zájem. Proto je soutěžní vyrovnanost pro sport velice důležitá. Vezměme si příklad, kdyby byla národní liga složená z týmů různých věkových skupin. Již dopředu by bylo zřejmé, kdo tuto ligu vyhraje, je málo pravděpodobné, že by třeba mužstvo žáků nebo dorostu porazilo tým dospělých kvalitních sportovců. Tato liga ztrácí svou atraktivnost, tudíž ani její návštěvnost by nebyla nijak závratná.

Spekuluje se, že nejpravděpodobnější reforma v blízké budoucnosti může být zavedení páteho úředníka s TV monitorem a s přímým spojením s rozhodčím přes head – set, což může být také trochu nevýhoda pro slabší týmy v lize. Tím se může ještě soutěžní vyrovnanost zhoršit. Na druhou stranu se ovšem zlepšila kvalita rozhodování rozhodčích a omezí se korupční jednání, které fotbalu jako takovému ubližuje nejvíce. To platí i pro opatření, která by měla udělat hru zajímavější především tím, že se zvýší počet gólů na zápas. Obecně však vyšší možnost skórování dává vyšší možnost vítězství, což je

výhodné pro silnější týmy, a povede na druhou stranu k nižší úrovni konkurenční rovnováhy.

Další komercializace může ohrozit hlavní určující charakteristiky evropského fotbalu, jako jsou například postupy a sestupy v národních soutěžích a dále také v soutěžích evropského formátu. Pozice nejvyšších klubů v malých fotbalových zemích je zvláště riskantní. Jsou sice pro svoji národní soutěž silné, ale ve srovnání s nejlepšími kluby ve velkých fotbalových zemích tak silné nejsou.

Mohlo by se také stát, že další komercializace změní systém evropských soutěží podle amerického vzoru. Například zavedení systému play off, kdy by zápasy vysílaly speciální placené televize. Nebo již zmíněné zavedení pátého úředníka, které by bylo doprovázeno nám již známými komerčními přestávkami, které již fungují i v českém hokeji. Silný americký styl vedení sportu by potom vždy rozhodoval o všech způsobech jak chránit soutěžní vyrovnanost. Jinak řečeno, evropský fotbal by se mohl stát jenom dalším „Americkým“ sportem jako například baseball nebo americký fotbal.

### **2.3.1 Historie**

Příklad o tom jak si představit soutěžní vyrovnanost se můžeme vrátit do starověkého Řecka a k jejich myšlence soutěživosti. Kultura starověkého Řecka je známá jako extrémně soutěživá. Ilustrativní příklad mohou být dramatické hry, které financoval stát a byly často pořádány jako náboženské festivaly na počest boha Dia. Soutěž zde znamenala to, že každá hra byla předvedena a poté se volil vítěz, druhý, a následně třetí v pořadí. Tato myšlenka je v dnešní době již těžko představitelná. V této době se objevovalo smýšlení toho, že v případě, kdy někdo výrazně převyšoval schopnosti svých konkurentů svými výjimečnými kvalitami, nesměl s nimi soutěžit, protože v opačném případě mohl být vykázan z města. (3, Groot 2008, s 28) Kdyby bylo toto pravidlo převedeno do dnešní doby, museli bychom vyloučit sportovce, u kterých je známo, že mají výjimečný talent, a že budou převyšovat ostatní soupeře. V takovém případě by se sportovci jako například Usain Bolt, Michael Jordan nebo i Jarmila Kratochvílová a mnoho dalších nemohli účastnit svých silných soutěží. U některých těchto sportovců je možné se zamyslet, jestli nepatří do skupiny vyšší úrovně.

Ve Starověkém Řecku tedy podporovali soutěžní vyrovnanost tím, že používali tzv. ostrakismus, čímž ze soutěže odstranili závodníky, jejichž pravděpodobnost výhry se blížila, díky jeho výjimečným schopnostem, jedné. Ostrakismus (z řeckého „ostrakismus“ – střepinový soud) je forma lidového soudu ve starověkých Athénách. Jakýkoliv athénský občan mohl být tímto hlasováním (za účasti nejméně 6000 občanů) vypovězen na dobu 10 let z města, bez ztráty majetku a cti, a také aniž by se zjišťovala skutečná vina postiženého. Každý účastník hlasování napsal jméno muže, který měl být vypovězen, na ostrakon a občan, jehož jméno se objevilo nejčastěji, odešel do vyhnanství. Po deseti letech se mohl vypovězený vrátit a opět zařadit do veřejného života.

Ostrakismus je nejradikálnější instrument, který byl kdy v historii použit k udržení soutěžní vyrovnanosti. Byl považován za nezbytný pro fungování zdravého státu. Athéňané se domnívali, že v případě, když bude někdo nejlepší, bude soutěž směřovat ke svému konci. Jedineční sportovci měli být tedy ze soutěže vyřazeni, aby byla soutěž opět povzbuzena. (3, Groot 2008, s 29)

V tomto kontextu v souvislosti s evropským fotbalem, vznikají návrhy na vytvoření Euroligy, kde by hrála mužstva, která výrazně vyčnívají nad týmy ve své domácí celostátní lize.

### **2.3.2 Šance a nejistota**

Pro soutěžní vyrovnanost hraje klíčovou roli náhoda a nejistota v soutěži. Důležitá je také kompetence a rovné podmínky. Soutěže a jejich prvky jsou obzvláště závislé na dané kultuře a na zemi, ve které jsou provozovány. Tyto prvky mají vliv na divácké preference, podporují místní zvyky a propojují vzájemný vztah mezi společnostmi a vlastní hrou. Například řízení se rozhodnutím nezávislého rozhodčího, nemusí být pouze nástroj pro sport jako takový, ale může mít podobně roli civilizační na úrovni dodržování zákonů a rozhodování soudců.

Francouzský sociolog a filozof Roger Caillois rozdělil čtyři kategorie her podle toho, zda se ve hrách bere v úvahu úloha konkurence (fotbal, biliár, šachy,...)-*agon*, náhoda (ruleta nebo loterie)-*alea*, simulace (divadelní hry)-*mimicry*, a klesající pohyb, stav závrátí nebo dočasné narušení vnímání-*ilinx*.

Tento autor spojuje dohromady páry *mimicry-ilix* a v západních zemích se více prosazuje spojení *agon-alea*. Úspěšnost této kombinace spočívá v podobnosti a ve vzájemném doplňování se. První podobnost se týká implicitního pojetí rovnosti příležitostí. V konkurenčních hrách není východiskem dávání přednosti před ostatními, podobně v hazardních hrách má každá loterie stejnou šanci na výhru. Druhou podobností je, že se soutěžní hry a hazardní hry se vzájemně doplňují. V soutěžních hrách jsou vítězové vybíráni na základě svých schopností, musí vynakládat obrovské úsilí a musí mít obrovskou důvěru ve vlastní schopnosti, kdežto v hrách hazardních jsou vítězové pasivní a jsou vybíráni na základě losu. (3, Groot 2008, s 30)

Superstar v oblasti sportu musí spojovat oba tyto prvky jak schopnosti, tak i prvek náhody. Superstar je osobnost s mimořádným přirozeným talentem a mimořádnou vytrvalostí s výhlídkou nejasné budoucnosti, která musí uspět v obrovské konkurenci svých protivníků. Ve špičkových utkáních jsou rozdíly mezi vítězem a druhým v pořadí většinou minimální.

Různé kultury preferují různé směsi šancí a dovedností. Do jaké míry je sport předmětem Schopností a náhody lze také ilustrovat porovnáním role rozhodčích v Severní Americe a v evropském sportu. V populárních sportech v USA (baseball, basketbal, lední hokej a americký fotbal) je vynaloženo mnohem větší úsilí na minimalizaci náhody a štěstí a to prostřednictvím rozhodování a soudcování než v populárních sportech v Evropě. Například ve fotbale, což je zdaleka nejpopulárnější sport v Evropě, existuje pouze jeden rozhodčí (plus dva rozhodčí pomezí) na pole s 22 hráči. Rozhodčí ve fotbale rozhoduje sám o všem co se děje na poměrně velkém prostoru, čímž na první pohled ponechává velký prostor pro sporná rozhodnutí. Naproti tomu v americkém sportu jsou tři nebo více rozhodčích spíše pravidlem než výjimkou. Ve srovnání s populárními sporty v Evropě hrají v oblíbených amerických sportech větší roli schopnosti na úkor náhody a smolných rozhodnutí, která mají často neblahý vliv na konečný výsledek zápasu. Vzorným příkladem může být chybné rozhodnutí v kvalifikačním utkání na Mistrovství světa ve fotbale, kdy francouzský národní tým postoupil na Mistrovství na úkor Irska kvůli chybnému rozhodnutí rozhodčího při zahrání rukou francouzského hráče a následném vstřelení rozhodující branky.

Cílem ve sportovních soutěžích je hledat vítěze a poražené, přičemž k výsledku soutěžící dospějí prokázáním schopností a dovedností ve vzájemné konkurenci. Zároveň však nesmí být výsledek předem znám a právě zde hraje hlavní roli nejistota a šance.

### **2.3.3 Typy soutěžní vyrovnanosti**

Jak se později dozvíme z výpočtů a z metodologické části, fotbalová liga může dokonale vyrovnaná, či dokonale nevyrovnaná. Toto jsou však dva extrémy, které jsou jistě velice nepravděpodobné. Dokonale nevyrovnaná soutěž znamená, že vítěz je s naprostou jistotou znám předem, nebo že daný tým vyhraje všechny svá utkání. Naopak dokonale vyrovnaná soutěž předpokládá úplnou nejistotu výsledku. Ve sportovní literatuře, se rozlišují různé rozměry soutěžní vyrovnanosti. Nejistota vítězství se vztahuje k výsledku konkrétní hry a konkrétního utkání, tedy utkání mezi dvěma týmy. Čím vyšší stupeň nejistoty, tím vyrovnanější zápas. Podobně také sezónní nejistota ukazuje na vyrovnanost soutěže v rámci ligy v určitém období. Soutěžní vyrovnanost můžeme hodnotit na stupnici od 0 do 100 procent, kdy 0 procent znamená dokonalé nevyrovnaná soutěž a 100 procent značí soutěž dokonale vyrovnanou. Nejistota má také vysoký vliv na hru a herní projev daného týmu, kdy není předem jasné, jaké týmy budou bojovat o sestup do nižší soutěže, a které postoupí do soutěží Evropských pohárů, jimiž jsou Liga Mistrů nebo Evropská liga.

Existuje více typů soutěžní vyrovnanosti, ale my budeme brát v úvahu pouze ty, které odkazují na konkrétní utkání, sezónu nebo výsledek. Může se stát, že během sezóny se pořadí týmů zřetelně nemění, ale při srovnání různých období je nejistota získání titulu velmi značná. Proto rozlišuje statickou a dynamickou vyrovnanost. Stupeň dynamické vyrovnanosti nám říká, jakým způsobem se mění pořadí mužstev v různých obdobích. Soutěž je perfektně vyrovnaná, ve smyslu dynamickém, pokud je pořadí týmů v jedné sezóně nezávislé na pořadí týmů v přilehlých obdobích. Na druhou stranu je soutěž dokonale nevyvážená v případě, že pořadí týmů je v čase konstantní.

## **3 METODOLOGIE**

### **3.1 Výzkumná metodologie**

Jedním z hlavních cílů této je zkoumání soutěžní vyrovnanosti v čase, proto bude zkoumána vyrovnanost soutěží, její změna v čase a identifikace velikosti. Statistické metody budou plnit především úlohu pro potvrzení hypotéz poklesu jak statické, tak dynamické soutěžní vyrovnanosti. Tento pokles bude také zaznamenán graficky a na konci práce bude navrženo několik opatření, která by měla tento negativní trend pozitivně ovlivnit.

### **3.2 Předmět výzkumu**

Předmětem výzkumu jsou evropské fotbalové soutěže Německa a Nizozemí s důrazem na českou Gambrinus ligu.

### **3.3 Statická soutěžní vyrovnanost**

Měření soutěžní vyrovnanosti je jednou z hlavních částí výzkumu v ekonomice sportu. V ekonomické literatuře o sportu, je možné najít řadu způsobů, jak jí měřit. Nejčastěji se používá směrodatná odchylka procentuálních výher v lize na konci sezóny. Čím je nižší směrodatná odchylka, tím je vyrovnanější konkurence. Ostatní dobře známé indexy pocházejí z běžné podnikové normy, které mají měřit tržní sílu a příjmové nerovnosti, jde o poměr koncentrace, Giniho koeficient a Lorenzovu křivku. V převážně americké ekonomické literatuře o sportu jsou tyto indexy často používány ke zkoumání vlivu alternativních předpisů sportovních lig. Jedná se o návrhy typu sdílení příjmů, návrhu systému platových stropů, volných agentur, to vše aplikováno na systém amerického fotbalu.

K analýze vývoje statické vyrovnanosti, a tedy k výpočtu směrodatné odchylky v procentuální úspěšnosti týmů, budou zapotřebí údaje o celkovém počtu výher, remíz a o počtu odehraných utkání jednotlivých týmů v dané sezóně. Na základě těchto údajů bude určena procentuální úspěšnost každého týmu v lize (je třeba brát v úvahu i změnu dvoubodového hodnocení výher na tříbodové hodnocení). Tento údaj spolu s údajem o celkovém počtu týmů v soutěži pak bude potřebný k výpočtu směrodatné odchylky. Dále bude vytvořen graf s hodnotami směrodatných odchylek v procentuální úspěšnosti týmů.

### 3.4 Dynamická soutěžní vyrovnanost

Pořadí týmů se v různých obdobích mění a právě to zobrazuje dynamická vyrovnanost. Na rozdíl od směrodatné odchylky v procentech výher, což lze považovat za zjištění statického opatření, je tento index založený na mobilitě týmů v přílehlých sezónách. V podstatě, ideální by bylo, kdyby byl index roven hodnotě -1, případně 0 to by mobilita byla maximální. V případě hodnoty 1 by mobilita byla minimální. Pokud je pořadí týmů v jedné sezóně nezávislé na pořadí v přílehlých sezónách, pak je soutěž dynamicky vyrovnaná.

Korelačních koeficientů existuje celá řada, dva nejvýznamnější, pro tento výzkum, jsou však Kendallův stupeň korelace tau a Spearmanův stupeň korelace rho. V této práci budou použity oba tyto typy korelace.

K určení vývoje dynamické vyrovnanosti jsou potřeba údaje o pořadí týmů v soutěži. Ty budou dále porovnávány s pořadím v následujících sezónách. Přičemž sestupující týmy, budou pro výpočet korelace nahrazeny týmy, které do soutěže postoupí.

### 3.5 Statistické metody

#### 3.5.1 Směrodatná odchylka:

*Obr. č. 1: Směrodatná odchylka*

$$s = \sqrt{\frac{1}{N-1} \sum_{i=1}^N (x_i - \bar{x})^2}.$$

*Zdroj: (5, Hendl 2006, s 103)*

K výpočtu statické vyrovnanosti bude využit rozptyl a směrodatná odchylka. Obě tyto charakteristiky spolu úzce souvisejí. Oba údaje využívají při výpočtu všechny údaje a vztahují se k aritmetickému průměru. Měří rozptýlenost dat kolem aritmetického průměru dat. Dávají větší váhu extrémnějším hodnotám než průměrná absolutní odchylka.

Rozptyl je definován jako průměrná kvadratická odchylka měření od aritmetického průměru, přičemž při průměrování této odchylky dělíme číslem (n-1). Při větších rozsazích není rozdíl mezi dělením číslem n nebo číslem (n-1) významný. Dělení číslem n se použije, jestliže rozptyl počítáme pro všechny prvky populace. Rozptyl počítáme pomocí čtverců odchylek dat od průměru.

Směrodatná odchylka je odmocnina z rozptylu a vrací míru rozptýlenosti do měřítka původních dat. (5, Hendl 2006, s 103)

Směrodatná odchylka určí, jak moc se od sebe liší týmy v jedné ligoové soutěži (čím větší, tím je soutěž méně vyrovnaná). Směrodatná odchylka bude počítána v procentech úspěšnosti, tedy podílu vyhraných utkání a remíz v každém ligoovém ročníku. Jednotlivé hodnoty budou porovnány a pomocí grafického znázornění bude vyjádřen trend vývoje.

### **3.5.2 Korelační koeficient**

Nejjednodušším vztahem dvou metrických proměnných je vztah lineární, jehož míru lze zjistit korelačním koeficientem.

Lineární závislost dvou statistických proměnných lze postihnout grafickým znázorněním. V případě korelace nestanovujeme rovnici přímky závislosti (to je úlohou lineární regrese), ale můžeme si přímku představit jako vyjádření lineárního vztahu a z odchylek bodů od přímky pak odhadnout míru tohoto vztahu.

Pro korelační koeficient platí, že:

Nabývá hodnot od -1 do +1, které značí perfektní lineární vztah (záporný nebo kladný). V případě kladné korelace hodnoty obou proměnných zároveň stoupají. V případě záporné korelace hodnota jedné proměnné stoupá a druhé klesá. V případě neexistence lineárního vztahu  $r = 0$ .

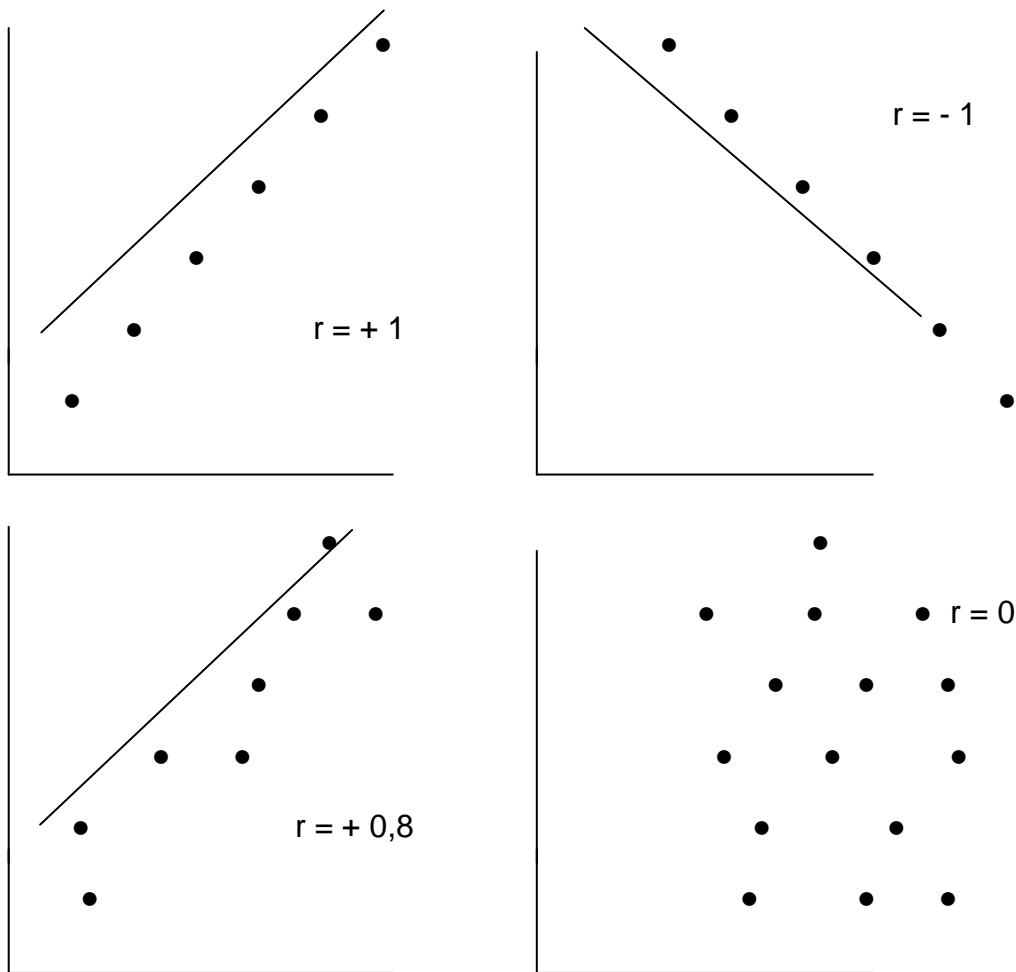
Je nezávislý na jednotkách původních proměnných, je bezrozměrný.

Při změně pořadí proměnných se výše korelačního koeficientu nemění.

Korelační koeficient je platný pouze v rozmezí daném použitými daty.

Korelační koeficient výrazně odlišný od nuly není důkazem funkčního vztahu proměnných.

**Obr. č 2: Lineární závislost dvou proměnných**



Zdroj: Pecha 2008, přednáška statistiky na FTVS UK

Výpočet korelačního koeficientu se liší podle typu zkoumaných statistických proměnných. V případě, že náhodné veličiny X a Y jsou kvantitativní náhodné veličiny se společným dvourozměrným normálním rozdělením, je pro konkrétní hodnoty  $(x_1, y_1)$ ,  $(x_2, y_2)$ , ...  $(x_n, y_n)$  výběrový korelační koeficient dán vztahem

**Obr. č. 3: Pearsonův korelační koeficient**

$$r = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}}$$

Pearsonův korelační koeficient

Zdroj: <http://korelace.navajo.cz/>

Součty čtverců ve jmenovateli jsou  $n-1$  násobkem výběrových rozptylů. Proto se často setkáváme s jednodušším vyjádřením Pearsonova korelačního koeficientu

$$r = \frac{s_{xy}}{s_x s_y}, \text{ kde } s_x \text{ je směrodatná odchylka proměnné } X, s_y \text{ směrodatná odchylka}$$

proměnné  $Y$  a  $s_{xy}$  takzvaná kovariance proměnných  $X$  a  $Y$

$$s_{xy} = \frac{1}{n-1} \sum (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y}). \text{ (Pecha 2008, přednáška statistiky na FTVS UK)}$$

Správná interpretace Pearsonova korelačního koeficientu předpokládá, že obě proměnné jsou náhodné veličiny a mají společné dvourozměrné normální rozdělení. Potom nulový korelační koeficient znamená, že veličiny jsou nezávislé. Pokud není splněn předpoklad dvourozměrné normality, z nulové hodnoty korelačního koeficientu nelze usuzovat na nic víc, než že veličiny jsou nekorelované.

### 3.5.2.1 Kendallův pořadový korelační koeficient

$$t = 1 - (4Q / N * (N - 1)) \text{ (3, Groot 2008, s 17)}$$

K výpočtu dynamické vyrovnanosti soutěže, tedy k výpočtu mobility týmů v lize během několika ročníků, bude použita korelace pořadí v jednotlivých sezónách, konkrétně také Kendallův korelační koeficient tau. Pomocí tohoto výpočtu se zjistí závislost mezi pořadím v jedné sezóně a pořadím v sezóně následující. Kendallovo tau vyjadřuje rozdíl mezi pravděpodobností, že hodnoty dvou proměnných jsou ve stejném pořadí oproti pravděpodobnosti, že hodnoty nejsou ve stejném pořadí.

### 3.5.2.2 Spearmanův (pořadový) korelační koeficient

Tento koeficient je založen na srovnání pořadí hodnot, je robustní. Jeho vztah ke klasickému korelačnímu koeficientu je analogií vztahu mediánu k aritmetickému průměru. Spearmanův koeficient není ovlivněn výskytem vlivných bodů a je málo citlivý na přítomnost vybočujících hodnot.

## **4 ANALYTICKÁ ČÁST**

### **4.1 Statická vyrovnanost**

Pro svoji analýzu jsem vybral tři Evropské fotbalové soutěže, jimiž jsou Česká liga (Gambrinus liga), Německá liga (Bundesliga) a Nizozemská liga (Eredivisie). Nizozemskou Eredivisii jsem vybral z toho důvodu, že podle mého názoru, je fotbalovou úrovní nejvíce podobná naší České Gambrinus lize a Německá Bundesliga je geograficky nejbližší fotbalová soutěž, jejíž týmy se každoročně účastní nejlepších fotbalových soutěží jako je Champions League nebo Evropská liga.

Všechny tyto soutěže jsou zkoumány z pohledu téměř čtyřiceti let a to od sezóny 1970/1971 až do sezóny 2008/2009. Během těchto let došlo v evropském fotbale k některým změnám. Některé změny proběhly na úrovni pravidel, jiné na úrovni bodování nebo geografických změn, což je příznačné pro dřívější Československou a dnešní Českou ligu. Všechny změny pravidel více či méně ovlivnily soutěžní vyrovnanost, ale pro tuto práci je podstatná změna v bodování výher, když se výhry začaly hodnotit třemi body místo bodů dvou. Tato transformace je významná především pro výpočet statické vyrovnanosti, tudíž vyrovnanosti během sezóny.

#### **4.1.1 Československá 1. fotbalová liga 1970/1993**

Od roku 1986, kdy se začala hrát v českých zemích první oficiální fotbalová soutěž, prodělala Československá liga spoustu názvů. Od roku 1956 byl název 1. Liga a kromě sezóny 1944/45, tehdy se liga kvůli válce nekonala, probíhala sezóna od podzimu do začátku léta s tradiční zimní přestávkou.

V letech 1970 – 1993 se soutěže účastnilo každoročně 16 mužstev. Za vítězství získával tým dva body, za remízu jeden a prohru bod žádný, poslední dvě mužstva s nejmenším počtem bodů v dané sezóně vždy sestoupila do nižší soutěže a první dvě mužstva z nižší soutěže postupovala do 1. Ligy. Při rovnosti bodů rozhodoval počet vstřelených a obdržených branek za dané období.

V tomto období působilo v 1. lize celkem 31 týmů, z toho bylo 17 týmů českých a 14 slovenských. V prvních sezónách vévodily tabulkám spíše slovenská družstva, ale zhruba od šesté sledované sezóny, tedy od roku 1976

se na prvních příčkách objevovala více družstva česká. Při srovnání tabulky roku 1970/71 a tabulky z roku 1992/93 je vidět úbytek slovenských týmů z první ligy. Z toho můžeme usuzovat na postupné zlepšování českých družstev nad družstvy slovenskými.

**Tabulka č. 1:**

**Konečná tabulka 1. liga 1970/71**

<b>Sezóna 1970/71</b>			
<b>Pořadí</b>	<b>Název týmu</b>	<b>Počet utkání</b>	<b>Body</b>
1	Trnava	30	40
2	Košice	30	36
3	Teplice	30	35
4	Sparta	30	35
5	Ostrava	30	34
6	S. Bratislava	30	32
7	I. Bratislava	30	30
8	Prešov	30	30
9	Žilina	30	29
10	Třinec	30	29
11	Trenčín	30	29
12	Slavia	30	29
13	Dukla	30	28
14	Košice	30	26
15	Plzeň	30	22
16	Gottwaldov	30	16

Zdroj: <http://cs.wikipedia.org>

**Tabulka č. 2:**

**Konečná tabulka 1. liga 1992/93**

<b>Sezóna 1992/93</b>			
<b>Pořadí</b>	<b>Název týmu</b>	<b>Počet utkání</b>	<b>Body</b>
1	Sparta	30	48
2	Slavia	30	43
3	Slovan	30	42
4	D.Streda	30	37
5	Olomouc	30	35
6	Ostrava	30	31
7	Inter	30	31
8	Brno	30	31
9	H.Králové	30	27
10	Vítkovice	30	27
11	Prešov	30	26
12	Nitra	30	25
13	Č.Budějov.	30	23
14	Dukla	30	19
15	Bohemians	30	19
16	Trnava	30	16

Zdroj: <http://www.fotbal.cz/scripts/detail.php?id=5183>

Statická vyrovnanost, jak již bylo zmíněno v metodologické části, byla zjištěna pomocí výpočtu směrodatné odchyly procentuálních výher v dané sezóně.

**Tabulka č. 3: Směrodatná odchylna československé ligy**

Sezóna	70/71	71/72	72/73	73/74	74/75	75/76	76/77	77/78
<b>Směrodat. Odchylna</b>	0,1	0,1	0,08	0,05	0,07	0,08	0,11	0,12

*Autor: Václav Mráček 2010*

**Tabulka č. 4: Směrodatná odchylna československé ligy**

Sezóna	78/79	79/80	80/81	81/82	82/83	83/84	84/85	85/86
<b>Směrodat. Odchylna</b>	0,09	0,09	0,1	0,11	0,1	0,13	0,13	0,08

*Autor: Václav Mráček 2010*

**Tabulka č. 5: Směrodatná odchylna československé ligy**

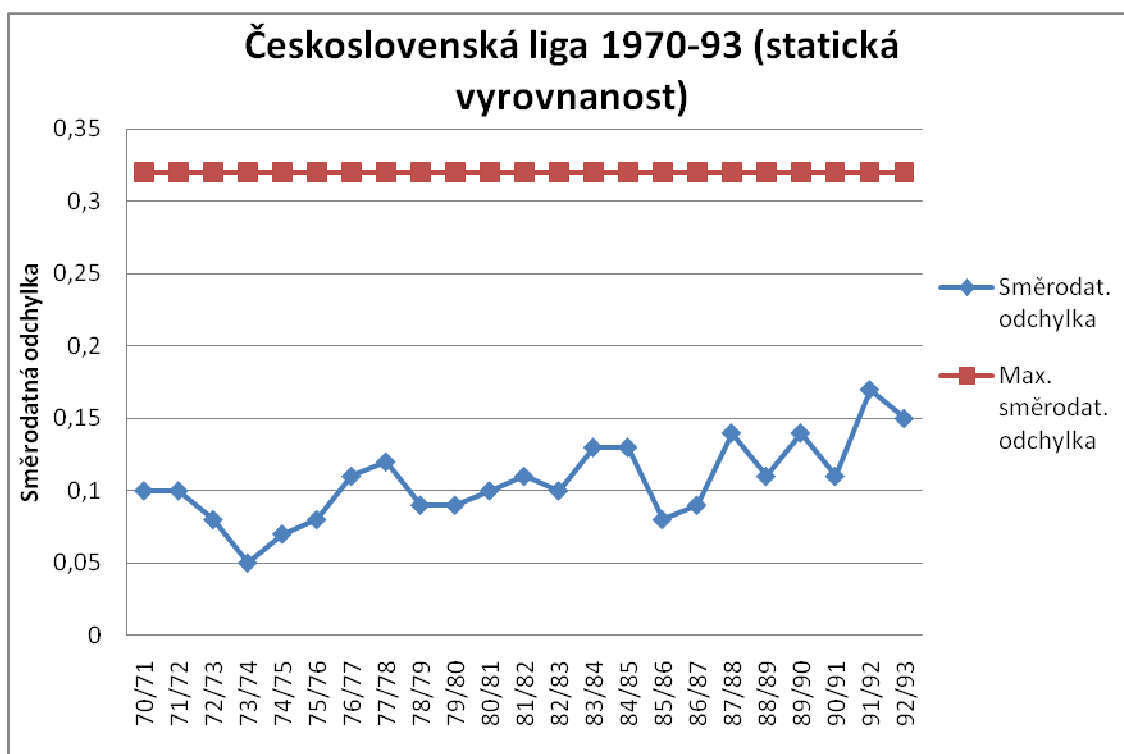
Sezóna	86/87	87/88	88/89	89/90	90/91	91/92	92/93
<b>Směrodat. Odchylna</b>	0,09	0,14	0,11	0,14	0,11	0,17	0,15

*Autor: Václav Mráček 2010*

V tabulkách 3,4 a 5 jsou zaznamenané směrodatné odchylny procentuálních výher týmů v jednotlivých sezónách. Již bylo zmíněno, že čím vyšší směrodatná odchylna, tím je soutěž méně vyrovnaná a v případě nulové směrodatné odchylny by byla liga vyrovnaná dokonale. V momentě dokonale nevyrovnané soutěže by se směrodatná odchylna u této ligy pohybovala v bodě 0,32.

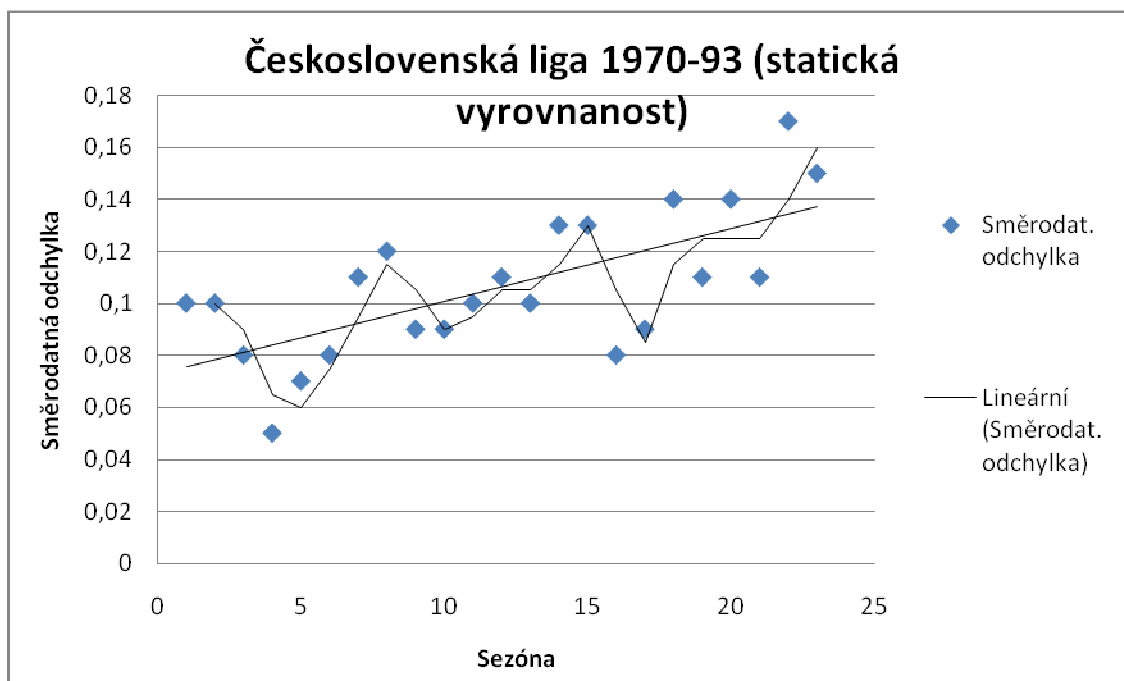
Nejmenší směrodatná odchylna připadá na ročník 1973/74, tudíž tato sezóna byla ze všech ostatních sezón nejvyrovnanější. Naopak nejméně vyrovnaný byl ročník 1991/92, kdy je poměrně vysoká směrodatná odchylna 0,17. Z celkového pohledu na všechny sezóny je vidět, že odchylna v jednotlivých letech kolísá (viz graf 1). Z regresní analýzy je však zřetelný rostoucí trend, což znamená, že soutěžní vyrovnanost v průběhu let klesala (viz graf 2).

Graf č. 1: Československá liga 1970-93 (statická vyrovnanost)



Autor: Václav Mráček 2010

Graf č. 2: Československá liga 1970-93 (statická vyrovnanost, lineární trend)



Autor: Václav Mráček 2010

#### 4.1.2 Česká 1. liga 1993/2009

Velice důležitým momentem pro český fotbal byl rok 1993, kdy se Československá Republika rozdělila na dva samostatné státy Českou a Slovenskou Republiku. V tomto případě se oddělily také významné slovenské týmy, které Československou ligu významně ovlivňovaly a soutěžní vyrovnanost se tudíž podstatně změnila. Z počátku se logicky snížila také fotbalová úroveň, jelikož odchozí slovenské týmy musely být nahrazeny českými mužstvy z nižší soutěže. Mužstva, která již první fotbalovou ligu hrála delší dobu, měla tedy zpočátku navrch, protože mužstva z nižší ligy potřebovala čas na adaptaci ve vyšší fotbalové lize.

První česká fotbalová liga je nejvyšší fotbalová soutěž v ČR, od sezóny 1997/98 nazývaná 1. Gambrinus liga. Jak již bylo zmíněno, hraje se od ročníku 1993/94, kterého se zúčastnilo 10 mužstev hrajících v posledním ročníku československé ligy a 6 nejlepších z posledního ročníku Českomoravské fotbalové ligy. První liga je pořádána Českomoravským fotbalovým svazem. Hraje se každý rok od konce léta do konce jara se zimní přestávkou. Gambrinus ligy se účastní 16 týmů a každý s každým hraje jednou na domácím hřišti a jednou na hřišti soupeře. Celkem se tedy hraje 30 kol, dohromady obsahujících 240 zápasů. Mistrovský titul získává tým s nejvyšším počtem bodů v tabulce. Poslední a předposlední tým sestupují do druhé ligy.

Současný název má liga podle pivovaru největšího sponzora, kterým jsou Plzeňské pivovary, které se podílí zhruba 55 miliony korun (údaj za sezónu 2003/04) na financování Českomoravského fotbalového svazu. V sezóně 2003/04 získal svaz celkem 220 milionů korun od sponzorů a dalších 20 milionů za práva na televizní přenosy utkání ligy.

Při zjišťování statické vyrovnanosti během jednotlivých ročníků je opět použita směrodatná odchylka procentuálních výher jednotlivých družstev.

**Tabulka č. 6: Směrodatná odchylka ČR**

Sezóna	93/94	94/95	95/96	96/97	97/98	98/99	99/2000	2000/01
<b>Směrodat. Odchylka</b>	0,15	0,16	0,15	0,15	0,15	0,11	0,15	0,13

Autor: Václav Mráček 2010

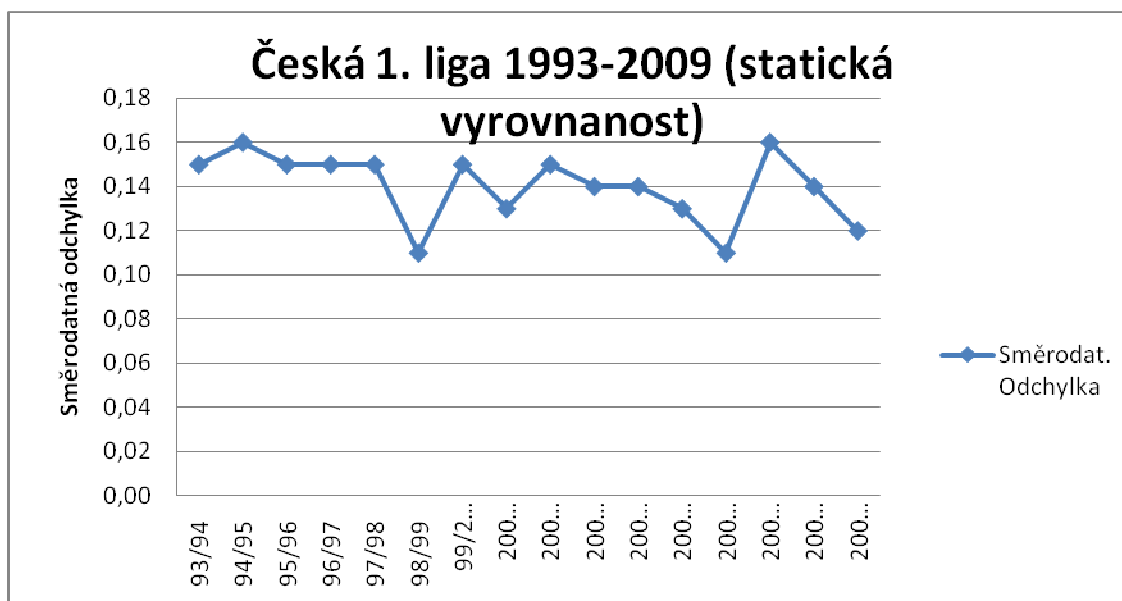
**Tabulka č. 7: Směrodatná odchylka ČR**

Sezóna	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09
<b>Směrodat. Odchylka</b>	0,15	0,14	0,14	0,13	0,11	0,16	0,14	0,12

Autor: Václav Mráček 2010

Z tabulek 5 a 6 můžeme vyčíst, že nejméně vyrovnaná byla Česká Gambrinus liga v sezónách 1994/95 a 2006/07 a to 0,16, což je méně než v období 1970 – 1993. Naopak nejvyrovnanější byl ročník 1998/99 a ročník 2005/06, ovšem při odchylce 0,11 není vyrovnanost soutěže, podle mého názoru, dostatečně vysoká. Při srovnání s maximální možnou odchylkou 0,32 jsou i nejvyrovnanější ročníky podstatně nevyrovnané. V grafu č. 3 vidíme, že směrodatná odchylka v letech 1993-2009 je méně rozptýlená než v období 1993-2009.

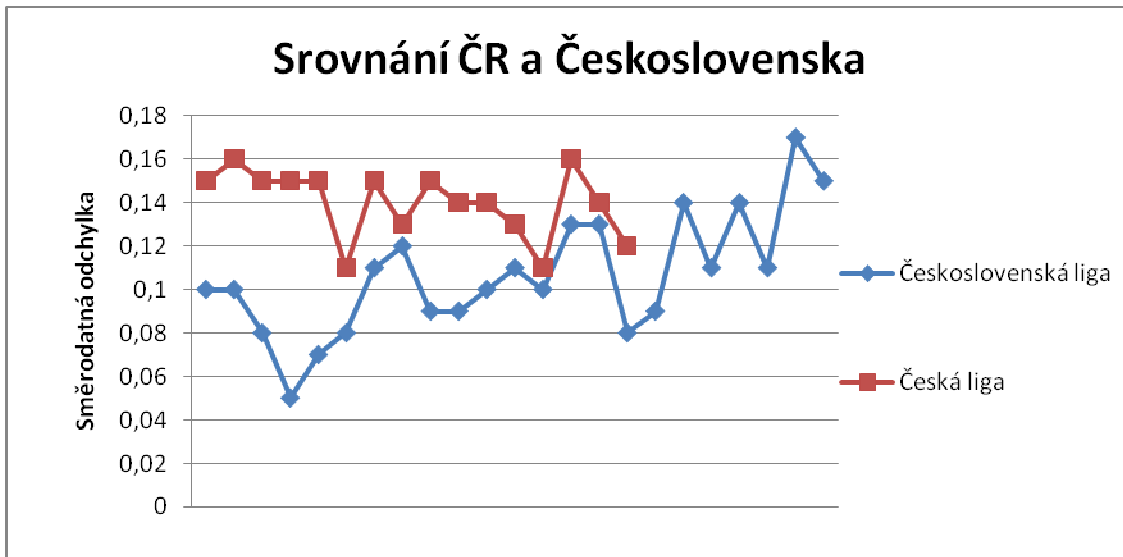
**Graf č. 3: Česká 1. liga ČR 1993-2009 (statická vyrovnanost)**



Autor: Václav Mráček 2010

Z celkového pohledu na směrodatné odchylky a na graf č. 4, je zřejmé, že Česká liga je ze statického pohledu mnohem méně vyrovnaná, než byla liga Československá.

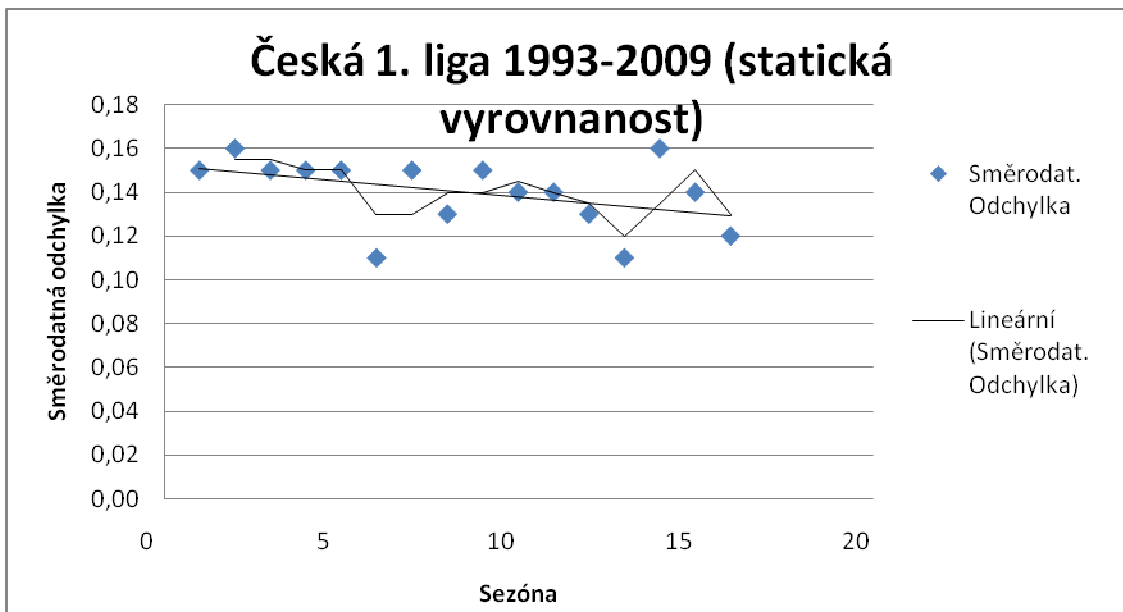
**Graf č. 4: Srovnání české a československé ligy**



Autor: Václav Mráček 2010

Na druhou stranu z grafu lineárního trendu je znatelné (graf č. 5), že soutěžní nevyrovnanost české Gambrinus ligy ze statického hlediska, v průběhu času klesá. Tento jev je pro českou Gambrinus ligu pozitivní a je zřetelné, že konkurenceschopnost jednotlivých klubů pomalu roste.

**Graf č. 5: česká 1. liga 1993-2009 (statická vyrovnanost, lineární trend)**



Autor: Václav Mráček 2010

Tento jev bych vysvětlil právě tím, že po rozdělení obou států z české ligy odešly úspěšné slovenské týmy, které již byly adaptované na vyšší sportovní úroveň. Nově příchozí družstva z nižší soutěže si teprve musela zvykat na vyšší stupeň sportovního zatížení. Některá nově příchozí mužstva se rychle zapojila do nové ligy a již od počátku obsazovala poměrně slibná umístění. Z celkového pohledu však konkurence klesla, což nahrávalo silným týmům jako byly Sparta Praha, Slavia Praha nebo Olomouc, či Teplice.

#### **4.1.3 Německá 1. Bundesliga 1970-2009**

Německá fotbalová federace byla založena již v roce 1900 a patří mezi zakládající členy FIFA i UEFA. Zastřešuje také německé fotbalové soutěže, tou nejvyšší je Bundesliga, jedna z nejkvalitnějších a nejbohatších evropských soutěží, která byla založena v roce 1963. V současnosti ji hraje 18 týmů a to stejným systémem jako v České Republice. Pouze ročníku 1991/92 se zúčastnilo 20 družstev. Tato sezóna byla první, jenž se odehrála ve sjednoceném Německu. Z hlediska fotbalových úspěchů je německá Bundesliga nepochybně českým nejúspěšnějším sousedem. Její nejúspěšnější tým Bayern Mnichov vyhrál čtyřikrát nejprestižnější evropskou soutěž Champions League. K němu se po jednom vítězství připojily ještě Borussia Dortmund a SV Hamburg. Oproti tomu české týmy se za posledních deset let dostaly pouze dvakrát do osmifinále Champions League. Byl to tým Sparty Praha a to v letech 2001/2002 a 2003/2004. Další šest mistrovských úspěchů zaznamenala německá mužstva také v nynější Evropské lize (dříve pohár UEFA). Zároveň je německá Bundesliga jednou ze soutěží s nejvyšší průměrnou návštěvností na světě. Tomu napomáhá nejen zapálenost německých fanoušků pro fotbal, ale také fotbalové stadiony s velkou kapacitou. Kvalitu soutěže zvyšuje i velký počet cizinců, kteří v ní hrají.

V pořadí koeficientů zemí se Německo pohybuje na 4. místě, to znamená, že posílá přímo do hlavní soutěže Champions League své první dvě mužstva.

**Tabulka č. 8: Směrodatná odchylka v Bundeslize**

Sezóna	70/71	71/72	72/73	73/74	74/75	75/76	76/77	77/78	78/79	79/80
Směrodatná odchylka	0,10	0,18	0,11	0,11	0,15	0,09	0,10	0,12	0,11	0,11

Autor: Václav Mráček 2010

**Tabulka č. 9: Směrodatná odchylka v Bundeslize**

Sezóna	80/81	81/82	82/83	83/84	84/85	85/86	86/87	87/88	88/89	89/90
Směrodatná odchylka	0,13	0,13	0,15	0,15	0,11	0,13	0,14	0,12	0,12	0,09

Autor: Václav Mráček 2010

**Tabulka č. 10: Směrodatná odchylka v Bundeslize**

Sezóna	90/91	91/92	92/93	93/94	94/95	95/96	96/97	97/98	98/99	99/2000
Směrodatná odchylka	0,12	0,11	0,11	0,10	0,15	0,10	0,12	0,10	0,14	0,13

Autor: Václav Mráček 2010

**Tabulka č. 11: Směrodatná odchylka v Bundeslize**

Sezóna	2000/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09
Směrodatná odchylka	0,10	0,15	0,11	0,14	0,14	0,14	0,12	0,13	0,14

Autor: Václav Mráček 2010

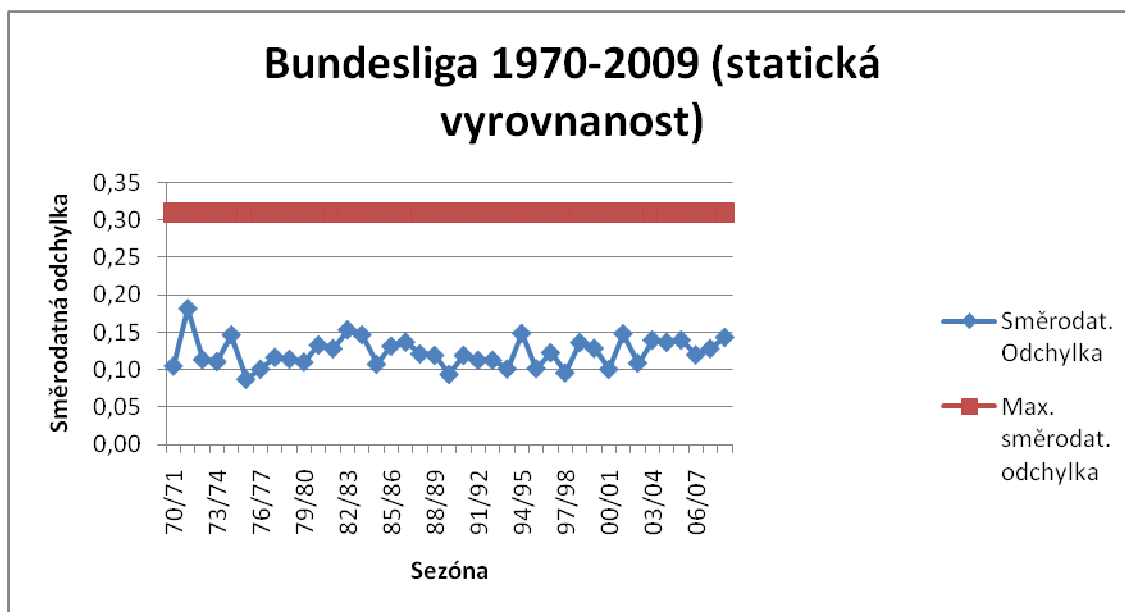
Ve sledovaném období se první Německé ligy zúčastnilo 47 mužstev. Z výše uvedených tabulek č. 8, 9, 10 a 11 je zřetelné, že nejméně vyrovnaná byla sezóny 1971/72 a 1989/90. V této sezóně 1971/72 se paradoxně rozhodovalo o mistru ligy až do posledního kola. V posledním utkání se o mistru ligy rozhodovalo mezi týmy Bayernu Mnichov a Schalke 04, toto utkání lépe zvládlo mužstvo Bayernu Mnichov, zvítězilo v poměru 5:1 a stalo se vítězem tohoto ročníku. Naopak v sezóně 1989/90 bylo o mistru ligy rozhodnuto již dvě kola před koncem, když opět mužstvo Bayernu Mnichov vedlo o 5 bodů před klubem FC Köln. Nejvyrovnanější sezónou byl ročník 1975/76 s odchylkou 0,09, což se nezdá jako špatný výsledek vyrovnanosti.

V případě srovnání soutěžní vyrovnanosti před a po sjednocení Německa (sjednocení Německa vyvrcholilo 3. října 1990) nejsou vidět výrazné

změny, z čehož usuzuji, že tento akt neměl podstatný vliv na sílu jednotlivých klubů a tedy ani na soutěžní vyrovnanost.

Vyrovnanost v jednotlivých letech kolísá pouze v mírném tempu, ale vzhledem k tomu, že maximální odchylka při dokonalé nevyrovnanosti soutěže se u Německé Bundesligy pohybuje na čísle 0,31, není vyrovnanost německých klubů stoprocentně optimistická a pohybuje se přibližně v polovině daného intervalu (0-0,31). To můžeme pozorovat na grafu č. 6.

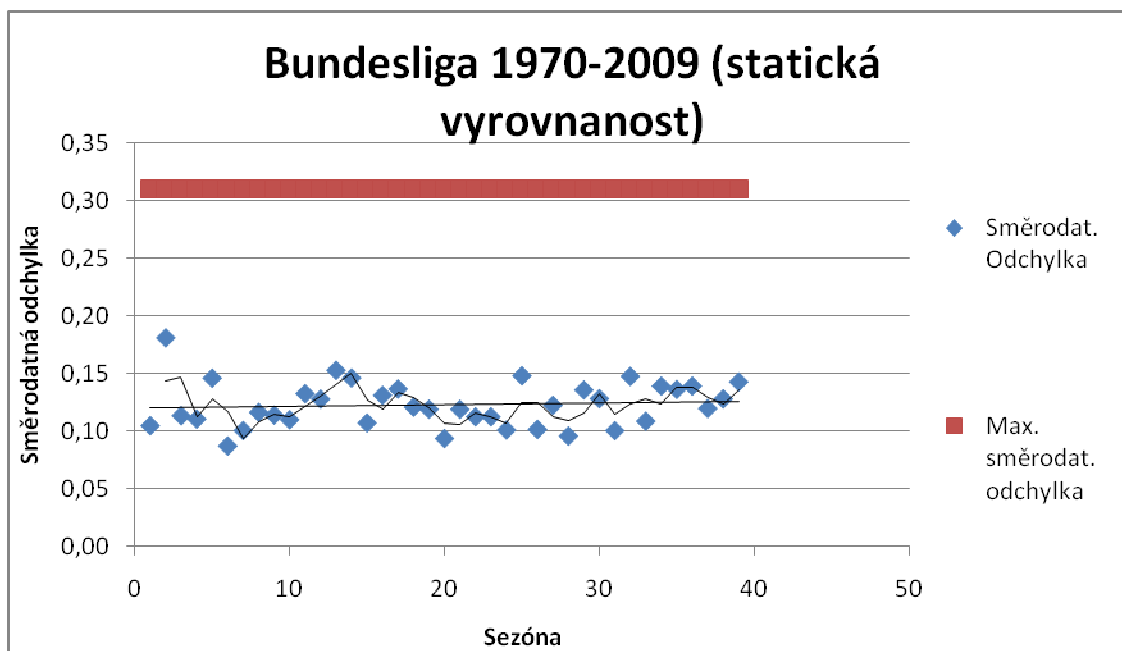
**Graf č. 6: Bundesliga 1970-2009 (statická vyrovnanost)**



*Autor: Václav Mráček 2010*

Z lineárního trendu je pak dále patrné, že v daném rozmezí let, mírně stoupá nevyrovnanost této soutěže. V případě rozdělení soutěže na Bundesligu před sjednocením a po sjednocení, zjistili bychom, že před sjednocením Německa vyrovnanost mírně rostla a po sjednocení vyrovnanost této ligy mírně klesá, rozdíly jsou však minimální.

Graf č. 7: Bundesliga 1970-2009 (statická vyrovnanost, lineární trend)



Autor: Václav Mráček 2010

#### 4.1.4 Eredivisie 1970-2009

Eredivisie je nejvyšší fotbalovou ligou v Nizozemsku. Tato liga se v současné době řadí mezi 10 nejlepších lig v Evropě.

Eredivisii hraje v současné době 18 klubů. Každý klub hraje dvakrát za sezónu s ostatními týmy a to jednou doma a jednou na hřišti soupeře. Na konci každé sezóny poslední klub automaticky sestupuje do druhé nizozemské ligy (Eerste Divisie) a šampion Eerste Divisie automaticky postupuje do Eredivisie. Další dva kluby ze dna Eredivisie hrají sestupovou skupinu typu play-off. Play-off se hraje ve dvou skupinách. Každá skupina obsahuje jeden klub z Eredivisie a tři nejvýše umístěné kluby z Eerste Divisie. V obou skupinách play-off hraje každý klub jednou doma a jednou na soupeřově hřišti s ostatními kluby. Vítěz každé skupiny play-off hraje v následující sezóně soutěž Eredivisie, ostatní týmy se účastní druhé nejvyšší soutěže (Eerste Divisie).

Ze 48 týmů, které se této soutěži ve sledovaném období zúčastnily je nejúspěšnějším klubem historie Eredivisie AFC Ajax Amsterdam, který získal nejvíce titulů 29. Druhý je PSV Eindhoven s 21 tituly a třetí je Feyenoord se 14 vítězstvími. Od roku 1965 vyhrály tyto kluby všechny mistrovské tituly, pouze v letech 1980/81 a 2008/09 převzal mistrovský titul tým AZ. Již tento fakt vypovídá o tom, že vyrovnanost této soutěže nebude ideální.

Od roku 1990 do roku 1999 byl oficiální název ligy PTT Telecompetitie, který byl změněn na KPN Telecompetitie v roce 1999 a KPN Eredivisie v roce 2000. Od roku 2002 do roku 2005 se liga jmenovala Holland Casino Eredivisie.

Také z pohledu úspěšnosti v Evropských pohárech, vyznívá, v porovnání s Českou Republikou, skóre lépe pro Nizozemskou soutěž. Nejúspěšnější tým Eredivisie Ajax Amsterdam dokonce čtyřikrát vyhrál Champions League. K němu se také jednou připojil PSV Eindhoven. Dalších pět mistrovských titulů si může Nizozemská soutěž přidat také v Evropské lize. V pořadí koeficientů, určujících případný postup do Ligy Mistrů, případně do Evropské ligy se Nizozemí nachází momentálně na desáté příčce, která zaručuje přímý postup jednoho týmu do hlavní soutěže Ligy Mistrů.

*Tabulka č. 12: Směrodatná odchylka Eredivisie*

Sezóna	70/71	71/72	72/73	73/74	74/75	75/76	76/77	77/78	78/79	79/80
Směrodatná odchylka	0,20	0,20	0,19	0,17	0,15	0,15	0,13	0,14	0,15	0,12

*Autor: Václav Mráček 2010*

*Tabulka č. 13: Směrodatná odchylka Eredivisie*

Sezóna	80/81	81/82	82/83	83/84	84/85	85/86	86/87	87/88	88/89	89/90
Směrodatná odchylka	0,16	0,17	0,15	0,17	0,14	0,16	0,15	0,15	0,12	0,13

*Autor: Václav Mráček 2010*

*Tabulka č. 14: Směrodatná odchylka Eredivisie*

Sezóna	90/91	91/92	92/93	93/94	94/95	95/96	96/97	97/98	98/99	99/2000
Směrodatná odchylka	0,13	0,17	0,16	0,14	0,17	0,17	0,14	0,17	0,16	0,17

*Autor: Václav Mráček 2010*

*Tabulka č. 15: Směrodatná odchylka Eredivisie*

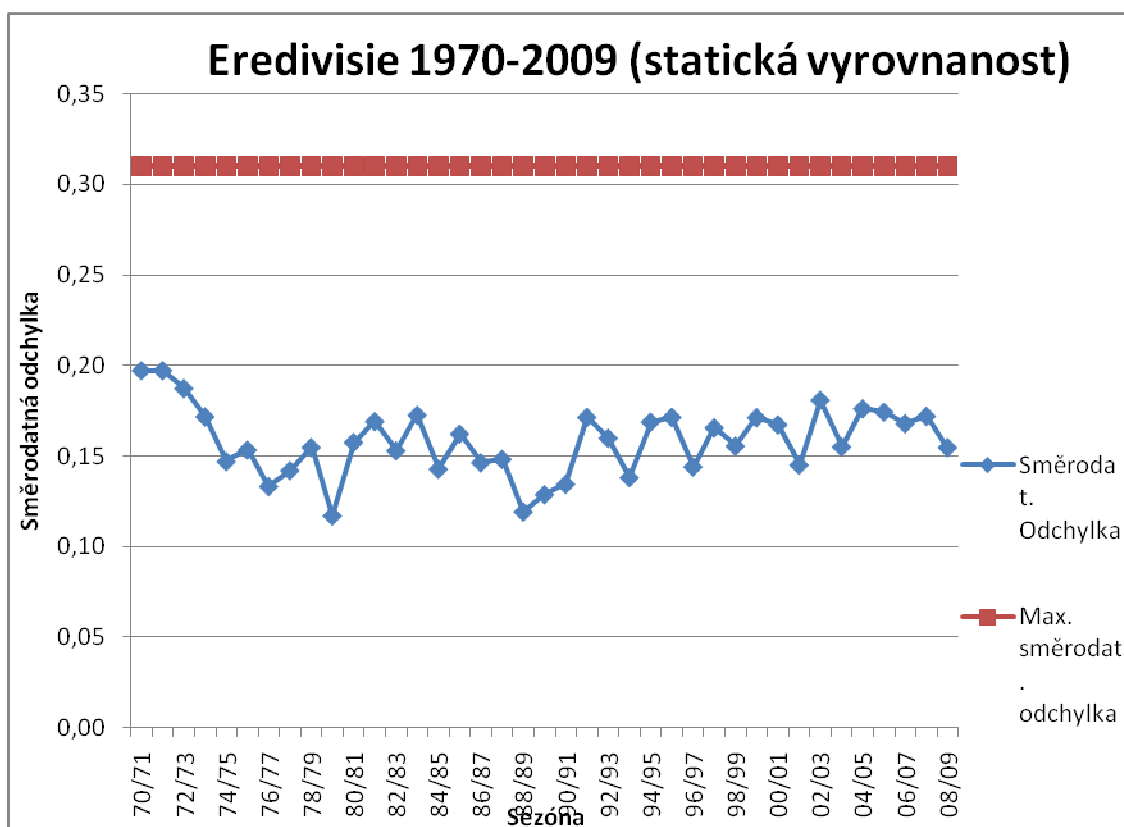
Sezóna	2000/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09
Směrodatná odchylka	0,17	0,15	0,18	0,16	0,18	0,17	0,17	0,17	0,15

*Autor: Václav Mráček 2010*

Statická vyrovnanost v této lize, jak můžeme pozorovat v tabulkách č. 12, 13, 14, a 15, je poměrně na slabé úrovni. Nejvyrovnanější byly sezóny 1979/80 a 1988/89 při odchylce 0,12. Maximální směrodatná odchylka v této lize může dosahovat čísla 0,31, proto i v případě ročníků se zdánlivě nejlepší vyvážeností, můžeme konstatovat, že některé týmy nejsou schopny těm silnějším konkurovat. Nejméně vyvážená byla první dvě sledovaná období a to s velice vysokou odchylkou 0,2.

Z grafu je zřetelná měnící se vyváženost v jednotlivých ročnících, ale žádná ze zkoumaných sezón nebyla vyrovnaná dostatečně. Ovšem otázkou může být: Co je dostatečně vyrovnaná konkurence? Každý může mít na tuto problematiku odlišný názor. Nizozemská liga je však, ze statického hlediska, nejméně konkurenceschopná oproti ostatním uváděným ligám.

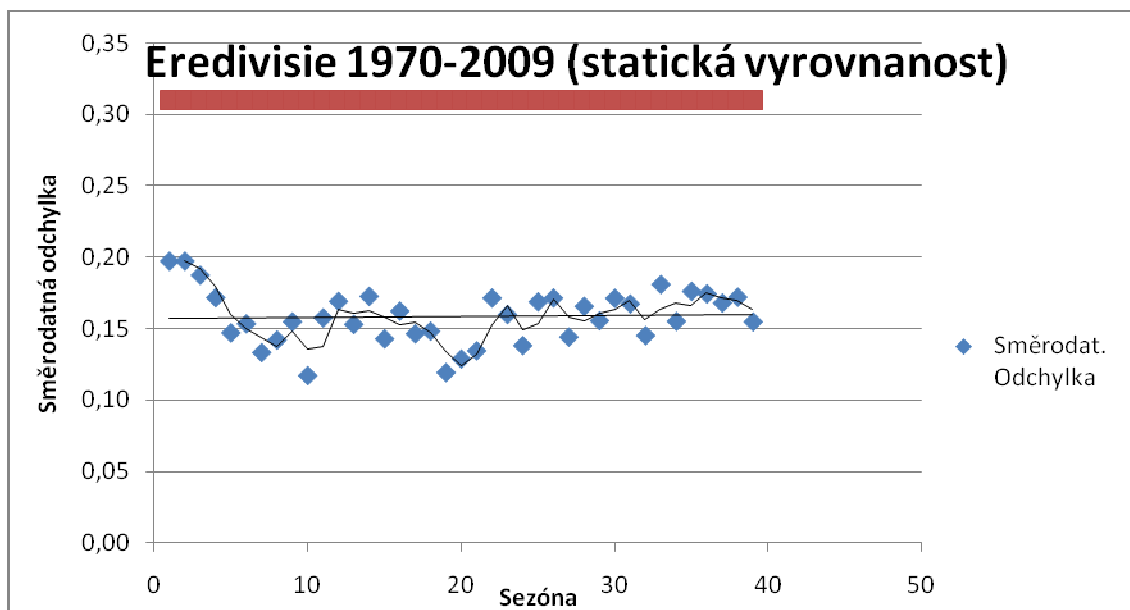
**Graf č. 8: Eredivisie 1970-2009 (statická vyrovnanost)**



Autor: Václav Mráček 2010

Proložíme-li grafem přímkou lineárního trendu, je patrný téměř neměnný trend. V tomto případě by měla následovat patřičná opatření, která by tuto nepříznivou bilanci snížila a přiblížila alespoň na úroveň ostatních zkoumaných soutěží.

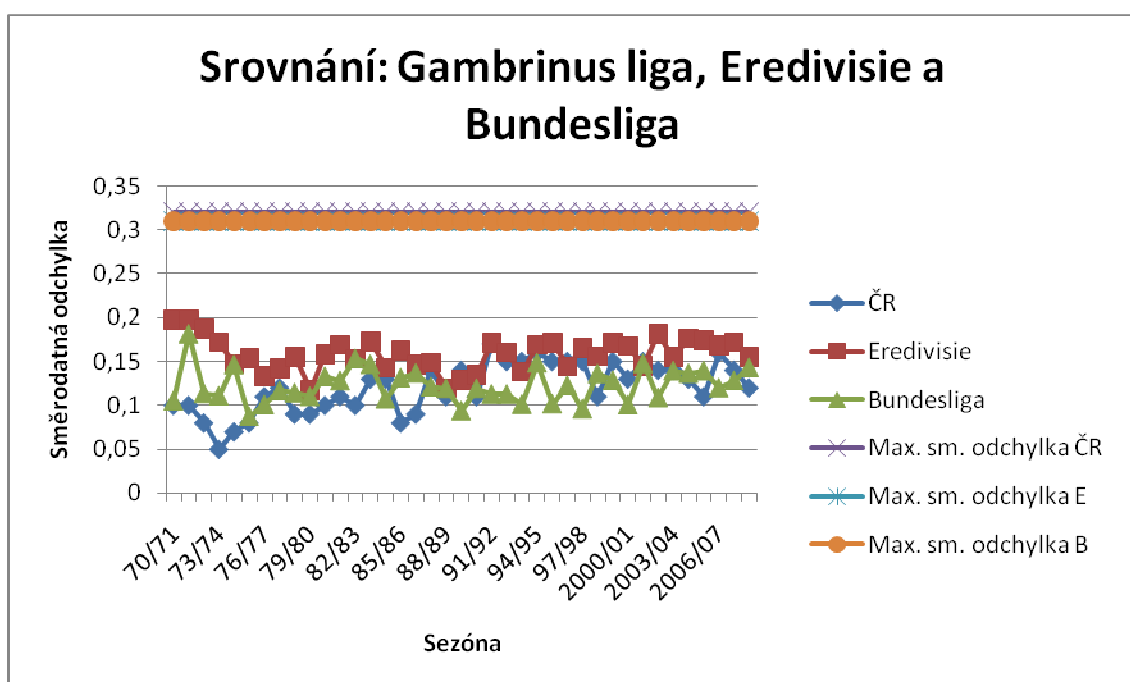
**Graf č. 9: Eredivisie 1970-2009 (statická vyrovnanost, lineární trend)**



Autor: Václav Mráček 2010

V případě srovnání všech tří hodnocených fotbalových soutěží jsou zřetelné rozdíly v konkurenční vyrovnanosti. Nejhorších výsledků dosahuje Liga Nizozemská a za ní se k sobě přibližují česká Gambrinus liga a Bundesliga, přičemž česká liga měla v posledních letech, s vyvážeností, větší problémy než liga německá.

**Graf č. 10: Srovnání: Gambrinus liga, Eredivisie a Bundesliga**



Autor: Václav Mráček 2010

Během uplynulého ročníku zaujalo mnoho špičkových týmů své konečné pořadí v lize poměrně brzy v sezóně. Naproti tomu pořadí týmů na vrcholu ligy v Německu se měnilo ještě devět kol před koncem sezóny. „V sezóně 2008/09 byla konkurence ve všech ligách pod úrovní průměru předešlých čtrnácti let. O prvních pět příček usiloval ještě menší počet týmů než obvykle a samotný závěr soutěže tak ztratil na atraktivitě,“ říká Bruno Perrin, vedoucí oddělení pro média a zábavní průmysl Ernst & Young. Také to je jeden z důvodů, proč má německá Bundesliga největší návštěvnost v Evropě.

Zaměříme-li se na samotnou konkurenceschopnost, můžeme si všimnout značných rozdílů. Hlavní důvod relativní otevřenosti Bundesligy spočívá v centrálním marketingu vysílacích práv a poměrně rovnoměrném rozdělení tržeb mezi jednotlivé kluby.

Týmy, které v anglické a španělské lize postoupí do první ligy, se zpravidla z prvoligové příslušnosti příliš dlouho netěší a vzápětí opět sestupují. Naproti tomu ve Francii a Německu bývá míra sestupu mnohem nižší a kluby tak mají mnohem větší šanci, že se jim v první lize podaří prosadit, alespoň po středně dlouhé období.

Příjmy za přenosy ve Francii a Německu se rozdělují mezi první a druhou ligu. Díky tomuto opatření by nemělo docházet k příliš velkým rozdílům mezi příjmy bohatších a chudších klubů a daří se tak stírat rozdíly mezi finančními rozpočty nejhůře umístěných klubů v první lize a nejlépe hrajícími týmy druhé ligy. Postup do vyšší soutěže tak představuje menší finanční zátěž, než je tomu v jiných zemích, kde v rozdělování příjmů z vysílacích práv panují mezi první a druhou ligu mnohem větší rozdíly. Kluby, které postoupí z nižší soutěže, jsou při následných utkáních s ostatními soupeři finančně značně znevýhodněny a to bez ohledu na případné navýšení příjmů za přenosy v průběhu další sezóny.

## 4.2 Dynamická vyrovnanost

Dynamická vyrovnanost je dalším velice důležitým prvkem jednotlivých fotbalových soutěží. V momentě opakovaného vítězství mistrovského titulu pouze jedním týmem, přestává být tato liga překvapující a napínavá, což odrazuje diváky a s nimi také sponzory a televizní stanice.

Z historie a z historických tabulek se můžeme dočíst, jaké týmy jsou v jednotlivých ligách nejúspěšnější a které získaly nejvíce ligových titulů. Není náhoda, že na vrcholu se nejčastěji umísťují stále stejná mužstva. Kluby s dlouhou tradicí a největšími financemi dominují svým národním soutěžím a v případě, že v lize zvítězí jiný než „tradiční“ tým, není většinou schopen svůj úspěch zopakovat v následujícím ročníku. Bohaté kluby skoupi veškeré talenty a nejlepší hráče ligy a v následujícím ročníku už si nenechají ujít přední místa a boje o postup do evropských pohárů.

Dynamickou vyrovnanost jsem opět zkoumal z pohledu čtyřiceti let ve třech evropských fotbalových soutěžích, kterými jsou česká Gambrinus liga, nizozemská Eredivisie a německá Bundesliga. Ke zjištění vyrovnanosti napříč sezónami jsem použil dva koeficienty korelace, Kendallův korelační koeficient a Spearmanův korelační koeficient. Oba koeficienty vycházejí dost podobně, přičemž Kendall bývá zpravidla nižší. Jelikož oba koeficienty vycházejí podobně, budu uvádět zejména koeficient Spearmanův. Nás zajímají zejména vysoké kladné korelace, což znamená, že pořadí se moc nemění, tedy soutěž není vyrovnaná a záporné hodnoty blíží se -1, pořadí je skoro opačné, než bylo v prvním případě, tedy velmi vyrovnaná soutěž z dlouhodobého hlediska. V případě korelačního koeficientu v intervalu 0,5-0,8 můžeme konstatovat, že závislost jednotlivých pořadí je středně vysoká, pokud koeficient překročí číslo 0,8, je závislost pořadí vysoká a liga tím pádem velice nevyrovnaná. V případě dynamické vyrovnanosti můžeme zkoumat jednotlivé po sobě jdoucí ročníky nebo lze také mezi sebou porovnat všechny zkoumané roky. Já se zaměřím výhradně na první výše zmíněný případ a v druhém případě pouze zmíním sezóny, které spolu významně korelují.

#### 4.2.1 Československá 1. fotbalová liga 1970-1993

Již z pohledu na historické tabulky, je patrné, že pořadí vítězů této ligy se během dvou po sobě jdoucích let příliš neměnilo. Z počátku vítězila slovenská mužstva, jako Spartak Trnava a Slovan Bratislava a od roku 1983 začal dominovat, v České Republice dobře známý, klub Sparty Praha. Toto zjištění napovídá o ne příliš, z dynamického hlediska, vyrovnané soutěži.

*Tabulka č. 16: Korelační koeficient československé ligy*

Ročník	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
Korel koeficient	0,270	0,523	0,044	0,029	0,469	0,465	0,380	0,136	0,784	0,446	0,661

*Autor: Václav Mráček 2010*

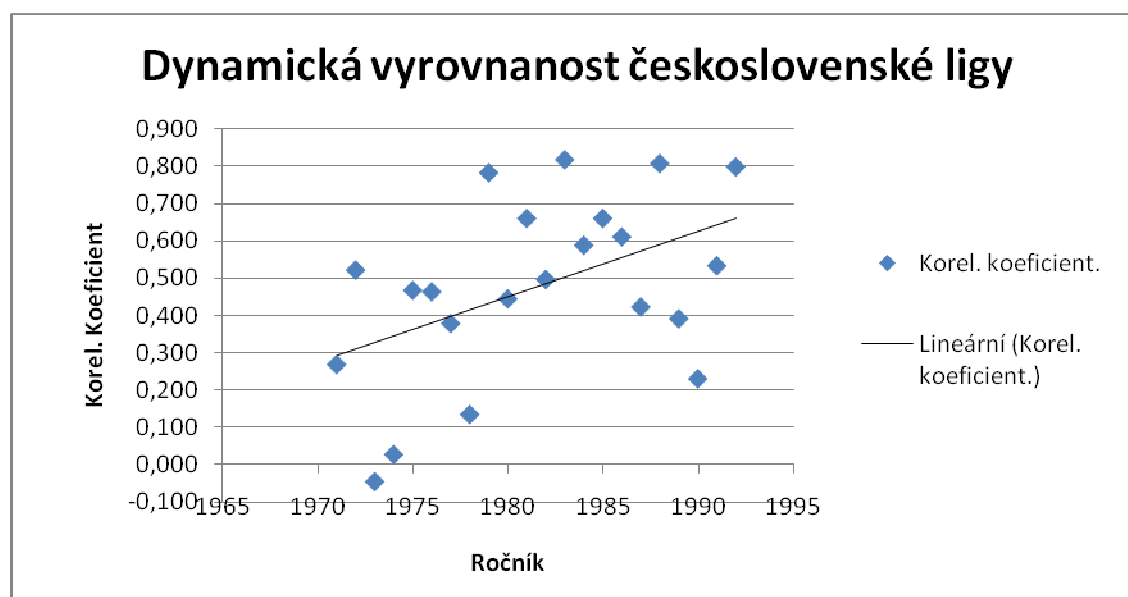
*Tabulka č. 17: Korelační koeficient československé ligy*

Ročník	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Korel koeficient	0,498	0,819	0,589	0,661	0,612	0,424	0,809	0,393	0,232	0,535	0,799

*Autor: Václav Mráček 2010*

V případě tabulek 16 a 17 pozorujeme téměř polovinu případů, kde korelační koeficient překračuje hodnotu 0,5, z čehož vyplývá poměrně nevyvážená liga. Pořadí, která spolu nejvíce korelují, byla mezi roky 1982 a 1983 s korelačním koeficientem 0,819, kdy pořadí byla téměř totožná.

*Graf č. 11: Dynamická vyrovnanost československé ligy*



*Autor: Václav Mráček 2010*

Průběhu let je zřejmá rostoucí nevyrovnanost Československé soutěže a pozice silných týmů se pouze upevňovala. Tento jev je nejevidentnější z grafu č. 11.

Z pohledu srovnání jednotlivých sezón, mezi sebou nejvíce korelovaly období 1970/71 a 1990/91s koeficientem 0,929. Naopak takřka opačná pořadí se vyskytla v období 1977/78 a 1990/91. Méně než polovina koeficientů přesahuje hodnotu 0,5 což je mnohem lepší výsledek než na příklad v případě Eredivisie, jak se dozvíme dále.

#### **4.2.2 Česká 1. liga 1993-2009**

Také v české Gambrinus lize lze pozorovat „nadvládu“ dvou pražských, odvěkých rivalů Sparty Praha a Slávie Praha. Tyto dva kluby se nejčastěji objevují na prvních příčkách české ligy. Pouze v sezóně 2005/06 se neobjevil ani jeden z těchto týmů na prvním nebo druhém místě sledované soutěže.

Kvalita týmů v poslední době stále více záleží na finanční situaci jednotlivých klubů. Dostatek peněz totiž znamená možnost nákupu kvalitních hráčů, kteří s vidinou prestižnějšího klubu jsou velmi ochotní vzdát se své předchozí „fotbalové identity“ a navléci si novou identitu „po které často celý život skutečně toužili“. Pokud se podaří vytvořit kvalitní hráčský kádr méně majetnému a v minulosti ne tolik úspěšnému týmu a podaří se mu prorazit na přední místa tabulky, často dochází k tomu, že je po sezóně rozprodán. Prodej hráčů totiž zajistí velkou část rozpočtu klubu (rozpočty prvoligových klubů jsou nejméně v řádech deseti milionů). Tato strategie se uplatňuje, i přesto že je poměrně krátkozraká a klub tak v podstatě ztrácí šanci prosadit se stejným způsobem v nadcházející lize. Ovšem majitelům jde především o zisk a až druhotně o fotbal jako sport a hru. A tým a jeho soudržnost se do jejich vidění světa vejde pouze v souvislosti s vidinou různých finančních bonusů.

Těmito prestižními kluby jsou právě zmíněné týmy Sparty a Slávie. Tyto týmy disponují největšími financemi, tudíž si mohou dovolit nakupovat ty nejlepší ligové hráče, kteří málokdy odmítnou nabídku prestižního, úspěšného týmu. Není tedy divu, že tyto kluby se pak umísťují na předních místech naší nejvyšší soutěže.

V případě Gambrinus ligy se také korelační koeficient pohybuje v nadpoloviční většině nad číslem 0,5, což soutěžní vyrovnanosti v české lize velkou mírou nepřispívá (viz tabulky č. 18, 19).

**Tabulka č. 18: Korelační koeficient Gambrinus ligy**

Ročník	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Korel. Koeficient	0,284	0,773	0,679	0,437	0,828	0,518	0,538	0,241

Autor: Václav Mráček 2010

**Tabulka č. 19: Korelační koeficient Gambrinus ligy**

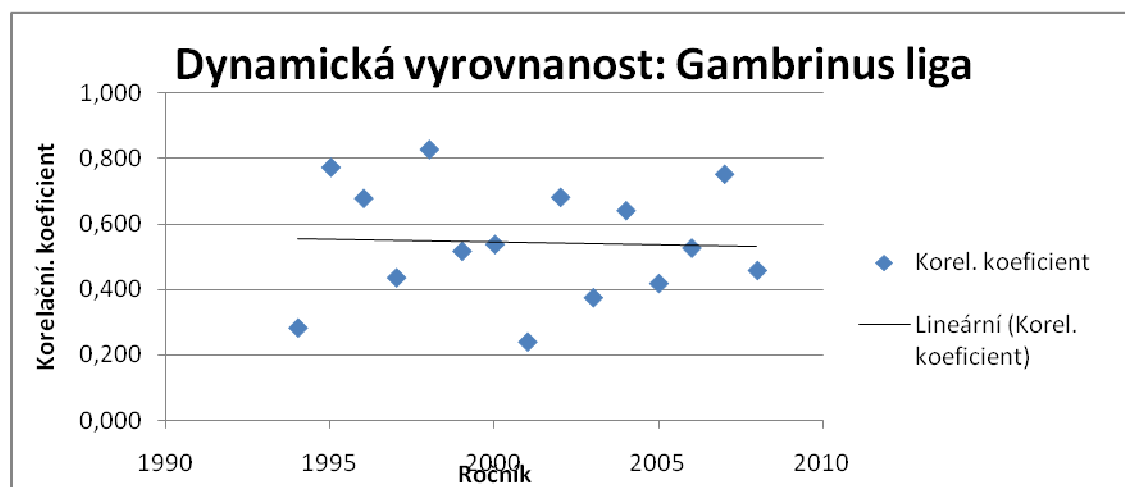
Ročník	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Korel. Koeficient	0,682	0,376	0,641	0,419	0,527	0,752	0,459

Autor: Václav Mráček 2010

V průběhu sledovaného období lze z grafu č. 12 pozorovat klesající trend nevyrovnanosti v České lize. To je pozitivní zjištění, ale přeci jen je soutěžní vyrovnanost v naší lize příliš nízká.

Porovnáváme-li opět mezi sebou všechny jednotlivé sezóny, vyjdou nám nejpodobnější pořadí v letech 1998/99 a 2004/05 nebo 2001/02 a 2005/06. Obě tyto srovnání disponují koeficientem 0,903. Ovšem nevyrovnanost mezi všemi obdobími vyznívá hůře pro Gambrinus ligu než pro ligu před rokem 1993. Koeficient větší než 0,5 se vyskytuje v nadpoloviční většině případů, což si žádá určité změny ve smyslu vylepšení konkurenceschopnosti napříč sezónami.

**Graf č. 12: Dynamická vyrovnanost: Gambrinus liga**



Autor: Václav Mráček 2010

#### 4.2.3 Německá 1. Bundesliga 1970-1993

Bundesliga je ze statického nevyrovnanější soutěží z našich zkoumaných lig, to však nemusí znamenat vyrovnanost dynamickou. Také v této lize je zřejmá nadvláda jednoho týmu, který se nejčastěji objevuje na předních místech. Z historických tabulek můžeme pozorovat „boj“ Bayernu Mnichov s ostatními německými mužstvy. Z počátku se v závěsu držel také tým Hamburku, ale později začali v popředí vystupovat také týmy jako Bayern Leverkusen či Werder Brémy.

*Tabulka č. 20: Korelační koeficient: Bundesliga*

Ročník	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Korel. Koeficient	0,506	0,517	0,562	0,585	0,349	0,698	0,396	0,025	0,648	0,836

*Autor: Václav Mráček 2010*

*Tabulka č. 21: Korelační koeficient: Bundesliga*

Ročník	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Korel. Koeficient	0,782	0,711	0,598	0,503	0,648	0,504	0,523	0,600	0,451	0,507

*Autor: Václav Mráček 2010*

*Tabulka č. 22: Korelační koeficient: Bundesliga*

Ročník	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Korel. Koeficient	0,373	0,524	0,805	0,390	0,228	0,338	0,373	0,402	0,651	0,261

*Autor: Václav Mráček 2010*

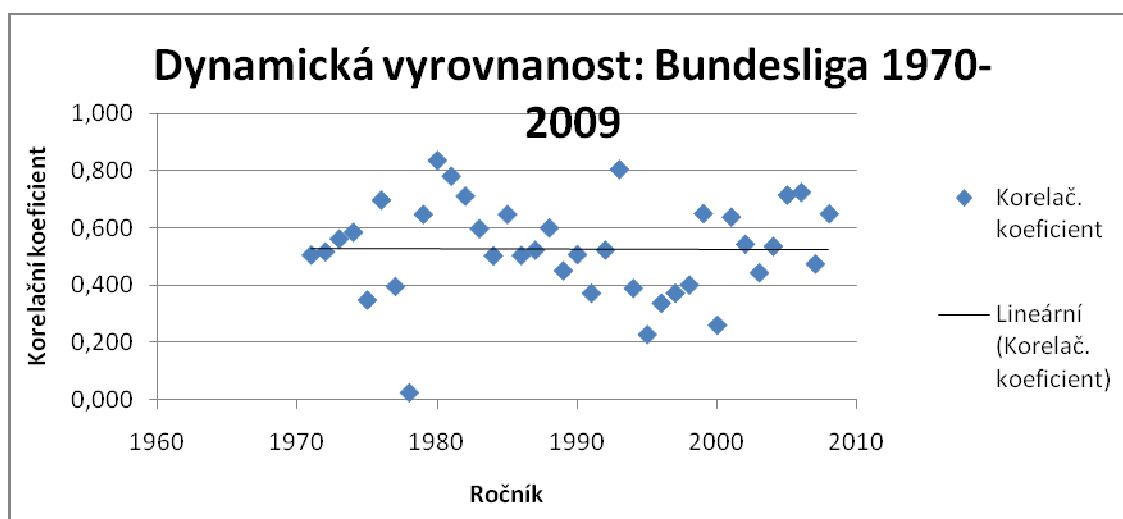
*Tabulka č. 23: Korelační koeficient: Bundesliga*

Ročník	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Korel. Koeficient	0,638	0,544	0,444	0,536	0,715	0,725	0,475	0,650

*Autor: Václav Mráček 2010*

Výše uvedené tabulky 20, 21, 22, 23 nám ukazují postupný vývoj soutěžní vyrovnanosti mezi dvěma po sobě jdoucími sezónami. Opět nadpoloviční většina koeficientů udává číslo větší než 0,5. Tato nelichotivá čísla dokazují, že konkurence v průběhu let není dostatečná ani v německé soutěži.

**Graf č. 13: Dynamická vyrovnanost: Bundesliga 1970-2009**



*Autor: Václav Mráček 2010*

V grafu č. 13 je zřetelná rozptýlenost koeficientů. V letech 1992-1998 je dokonce pozorovatelný klesající trend (rostoucí vyrovnanost), v následujících ročnících však vyrovnanost opět klesla a také to přispělo k celkovému, téměř neměničím se, lineárnímu trendu .

Při srovnání všech sezón mezi sebou stojí za zmínku porovnání ročníků 1993/4 a 1996/7. V těchto dvou obdobích skončily všechny týmy na téměř identických příčkách. Z dynamického hlediska se však německá Bundesliga jeví jako nejvyrovnanější liga. Hodnoty 0,5 nedosahuje zdaleka ani polovina případů srovnání individuálních období.

#### **4.2.4 Eredivisie 1970-2009**

Eredivisie je ligou, ve které nejvíce ze všech uvedených soutěží dominují ve většině případů totožné týmy. Již od roku 1970 se o čelo tabulky „perou“ tři nizozemské týmy: Ajax Amsterdam, PSV Eindhoven a Feyenoord. Tato mužstva doplňuje ještě Twente. Předchozí konstatování napovídá, že dynamická vyrovnanost této ligy není dostatečná. Dalo by se říci, že je alarmující.

**Tabulka č. 24: Korelační koeficient: Eredivisie**

<b>Ročník</b>	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980
<b>Korel. Koeficient</b>	0,832	0,945	0,566	0,776	0,811	0,647	0,877	0,557	0,714	0,733

*Autor: Václav Mráček 2010*

**Tabulka č. 25: Korelační koeficient: Eredivisie**

<b>Ročník</b>	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
<b>Korel. Koeficient</b>	0,643	0,740	0,857	0,775	0,757	0,524	0,692	0,342	0,695	0,662

*Autor: Václav Mráček 2010*

**Tabulka č. 26: Korelační koeficient: Eredivisie**

<b>Ročník</b>	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
<b>Korel. Koeficient</b>	0,647	0,756	0,722	0,705	0,769	0,845	0,515	0,750	0,787	0,664

*Autor: Václav Mráček 2010*

**Tabulka č. 27: Korelační koeficient: Eredivisie**

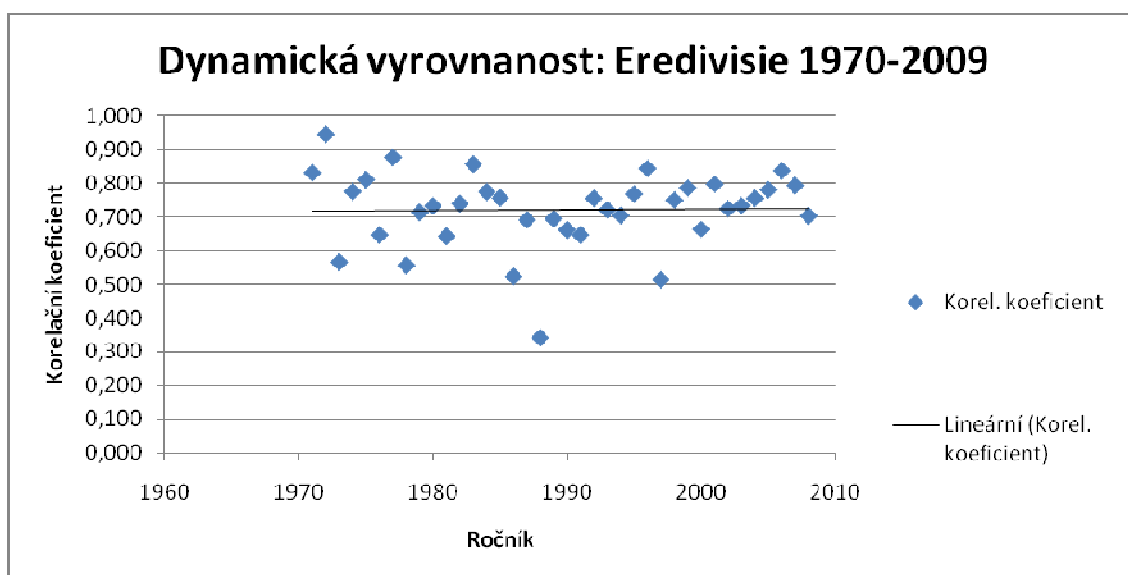
<b>Ročník</b>	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
<b>Korel. Koeficient</b>	0,798	0,725	0,734	0,756	0,781	0,838	0,794	0,704

*Autor: Václav Mráček 2010*

Pouze jednou klesá korelační koeficient pod hranici bodu 0,5 a mnohé údaje se blíží hodnotě 0,9, což značí velkou závislost jednotlivých pořadí v dvou po sobě jdoucích letech. Jinými slovy lze říci, že týmy se každý rok pohybují na podobných místech jako v letech minulých.

V případě korelace všech ročníků mezi sebou jsou téměř stejné pozice mezi sezonami 1986/87 a 2002/2003 a to v hodnotě 0,983, z čehož vyplývá, že pořadí v těchto dvou obdobích byla téměř shodná. Více než 75% korelačních koeficientů překračuje hodnotu 0,5, tato skutečnost dokazuje dynamickou nevyrovnanost nizozemské Eredivisie.

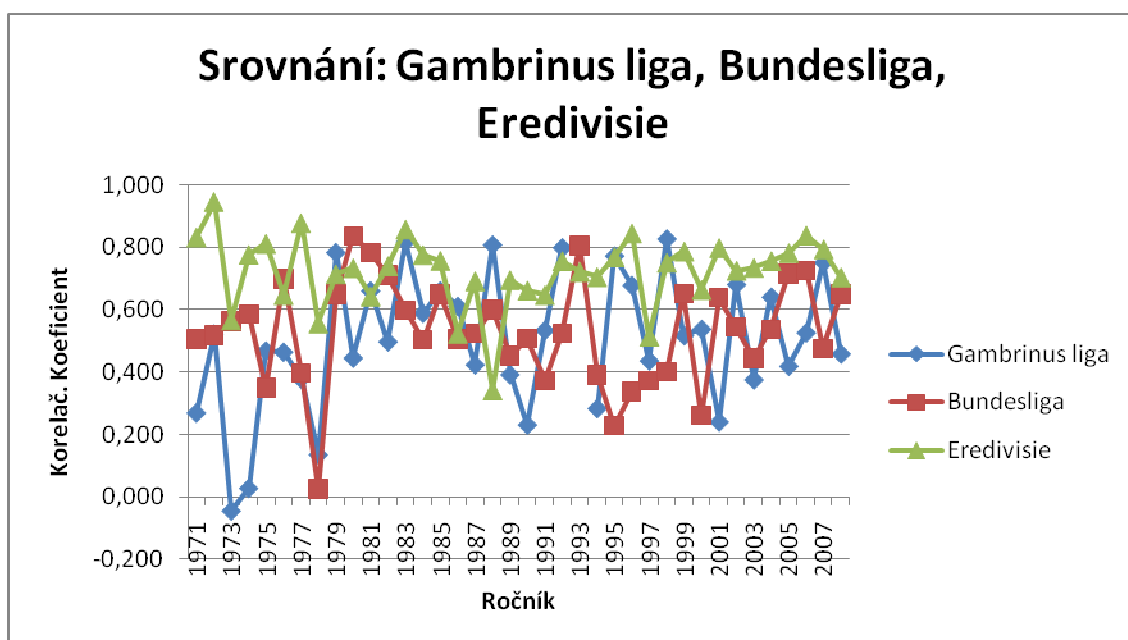
Graf č. 14: Dynamická vyrovnanost: Eredivisie 1970-2009



Autor: Václav Mráček 2010

Ani z grafu lineárního trendu není patrné zlepšení během let. Mírné narůstání již tak vysoké nevyrovnanosti jistě stojí za zamyšlení

Graf č. 14: Srovnání: Gambrinus liga, Bundesliga, Eredivisie



Autor: Václav Mráček 2010

Při srovnání našich zkoumaných dat je jasně zřetelná vyčnívající dynamická nevyrovnanost Nizozemské ligy. Nejlepších výsledků, v tomto případě dosáhla opět německá bundesliga. Přesto ani v této lize nejsou výsledky výzkumu dostatečně uspokojivé.

## 5 NÁVRHY NA ŘEŠENÍ ZJIŠTĚNÝCH PROBLÉMŮ

Fotbal je masovým sportem, masovým jak v jeho aktivním tak i pasivním pojetí. Hrají ho miliony lidí po celém světě a ještě větší miliony ho sledují, a to převážně na svých televizních obrazovkách.

Protože fotbal je masovým sportem těší se velké pozornosti médií a sponzorů. Právě tento fakt dělá obrovské rozdíly mezi jednotlivými kluby. Sponzoři investují nemalé částky do úspěšných týmů s vidinou následného zisku, tato mužstva se dále mohou těšit z dalšího příjmu z prodeje televizních práv. V minulosti se na prohlubování rozdílů mezi bohatými a méně majetnými kluby dále podepisovala pravidelná účast nejúspěšnějších klubů v Lize mistrů. Finanční částky vyplácené ve spojitosti s touto soutěží dramaticky vzrostly, zejména po změně jejího formátu na přelomu tisíciletí. V sezóně 2003/2004 bylo mezi 32 týmů v základních skupinách rozděleno kolem 280 milionů liber. Přesně polovina těchto týmů pocházela z 5 velkých televizních trhů (Anglie, Francie, Německo, Itálie a Španělsko) a tyto týmy obdržely více než 70 % z peněz, které byly rozděleny.

Úspěšné kluby profitují ze stále rostoucích prémie a mohou tak pokračovat v investicích do posilování vlastní pozice, čímž se zvyšuje pravděpodobnost, že se jim v budoucnu opět podaří uspět. Má-li se tento trend zastavit, je nutné rozdělování příjmů za přenosy změnit tak, aby také kluby mimo Ligu mistrů získaly lepší postavení. UEFA již v této souvislosti oznámila vytvoření zvláštní komise, jež byla pověřena návrhem pravidel, která by zaručila vyrovnanější podmínky financování evropských klubů.

Vylepšení vyrovnanosti fotbalových soutěží by pomohlo zavedení radikálních změn. Nejdůležitější kroky k ozdravení konkurenceschopnosti týmů, jak se zdá, se týkají ekonomiky fotbalu. Další komercializace může ohrozit zdraví světového fotbalu a postavení především slabých malých a chudých klubů. Avšak ani postavení silnějších klubů malých fotbalových zemí není dostatečné. Tyto týmy se mohou pohybovat na předních místech své národní ligy, ovšem ve srovnání s nejlepšími evropskými velkokluby nedosahují takové výkonnosti, aby jim mohly konkurovat. Hlavně proto jsou hlavně představitelé menších fotbalových zemí zastánci fotbalových reforem.

## 5.1 Sdílení příjmů

Jedním z návrhů, jak vylepšit postavení slabších klubů je sdílení příjmů. V některých profesionálních ligách existuje určitý druh sdílení příjmů. Já jsem se zaměřil na sdílení příjmů ve smyslu přerozdělování peněz, jinak řečeno část peněz vydělaných jedním klubem je rozdělena do ostatních klubů. Hlavním cílem sdílení výnosů je zajištění přiměřené konkurenční rovnováhy v lize. Sportovní průmysl je zvláštní, odlišné odvětví než ostatní obory podnikání. Jednotlivá utkání hrají vždy dva týmy mezi sebou, jednou na domácí půdě a jednou na hřišti soupeře, ale ligový průběh zajišťují i ostatní mužstva, proto by měl být úspěch a následné příjmy rozděleny mezi všechny tyto kluby. Vzhledem k tomu, že vstup do odvětví není volný a přemýšlování týmů také není povoleno, existuje zde rozdílnost ve velikosti trhu a čerpání potenciálu velkoměst oproti malým městům. Tento fakt přináší velkým klubům trvalou a neoprávněnou výhodu.

### 5.1.1 Walrasův rovnovážný model sdílení příjmů

V tomto modelu je možné ligu rozdělit na dva modely podle toho na co se liga zaměří. Prvním modelem je liga s kluby maximalizujícími zisk, druhým modelem je liga s kluby maximalizujícími vítězství. (8, Kessene 2007, s. 102)

Existuje několik opatření pro sdílení příjmů. Teoreticky nejjednodušším případem je systém, kde všechny příjmy klubu se dělí dle jednoduchého fixního parametru. Realita je však složitější. V některých ligách se berou příjmy každého jednotlivého zápasu a dělí se mezi domácí a hostující týmy, v jiných ligách, jsou pouze celkové vysílací práva sezóny rozděleny mezi všechny kluby. Často jsou vysílací práva monopolně a stejně přerozděleny v lize nebo na základě specifických kritérií. Také některé klubové příjmy, jako jsou místní televizní práva, nejsou sdílené. Televizní stanice často vysílají pouze utkání předních týmů tabulky, které následně získají příjmy za televizní práva. Díky těmto příjmům mají dále možnost se rozvíjet, na rozdíl od mužstev, která to potřebují daleko více.

V případě kdy uvažuje model dvou klubů s funkcí klubových příjmů, které závisí pouze na velikosti trhu a hracích talentech, lze odvodit dopad sdílení příjmů.

$$R'_x = \mu * R_x + (1 - \mu) * R_y$$

(0,5 ≤ μ < 1) (8, Kessene 2007, s. 102)

$$R'_y = \mu * R_y + (1 - \mu) * R_x$$

V tomto případě,  $R_x$  jsou sezónní příjmy velkého klubu (zabírá větší trhu),  $R_y$  jsou příjmy menšího klubu (zabírá menší část trhu),  $R'$  zobrazuje příjmy po sdílení a  $\mu$  je parametr sdílení.

Jelikož poptávková křivka po talentech, u klubů maximalizujících zisk je dána křivkou mezních příjmů (MR), klubová poptávková křivka po talentech může být napsána jako:

$$MR'_x = \mu * MR_x - (1 - \mu) * MR_y$$

$$MR'_y = \mu * MR_y - (1 - \mu) * MR_x \text{ (8, Kessene 2007, s. 102)}$$

Neméně podstatné je také rozdělování a prodej talentů do jednotlivých týmů. Rozhodující roli v tom, kde bude talentovaný hráč působit, hrají především finance a to zejména plat hráče a částka, kterou obdrží mateřský oddíl. To opět nahrává bohatým oddílům, které si při svých majetkových poměrech mohou dovolit vynakládat i přemrštěné sumy na nákupy takovýchto hráčů. Po odchodu talentovaného hráče nastává znovu situace, která k vyrovnanosti soutěže nepřispívá. Pokud je trh vyvážený v bodě když  $MR'_x = c'_\pi = MR'_y$ , lze jednoduše odvodit, že  $MR'_x = MR'_y$  právě když se  $MR_x = MR_y$ . Z toho vyplývá, že sdílení příjmů nemění rozdělení talentů, nebo konkurenční rovnováhu v lize. Sdílení výnosů snižuje přestupové částky.

$$c'_\pi = MR'_x = \mu * MR_x - (1 - \mu) * MR_y = \mu * c_\pi - (1 - \mu) * c_\pi = (2\mu - 1) * c_\pi \text{ (8, Kessene 2007, s. 102)}$$

$c_\pi$  jsou zde jednotkové náklady před sdílením a  $c'_\pi$  jsou jednotkové náklady po sdílení výnosů. Jelikož  $(2\mu - 1) < 1$ , jednotkové náklady po sdílení budou nižší. (8, Kessene 2007, s. 102) To je hlavně z důvodu redukce poptávky obou klubů po talentech, protože musí sdílet příjmy z pronájmu talentu s klubem soupeře. Tato konstantní nabídka potom snižuje úroveň přestupových částek. Ve speciálním případě může být parametr sdílení roven 0,5, nová přestupová částka by byla nyní nulová. Kdyby musel tým zaplatit 50 procent příjmů, z nově získaného talentu, jinému klubu, nebyl by již klub ochoten za získaného hráče

nic platit. Možné negativum zmíněného modelu je to, že může odrazovat investování do nových talentů, čímž může snižovat kvalitu ligy.

Dalším návrhem k ozdravení soutěží je sdílení příjmů ze vstupného. Nejlepším příkladem tohoto opatření je Americký fotbal (NFL National Football League). V této soutěži smí klub využít pouze 60 procent z prodeje vlastních vstupenek, 40 procent lístků putuje k hostujícímu mužstvu. Tato možnost by byla v českém fotbalu pravděpodobně téměř nevyužitelná. Příjmy ze vstupného jsou vzhledem k nízké návštěvnosti fotbalové Gambrinusligy zanedbatelné. Průměrná návštěvnost české ligy se pohybuje v průměru kolem 4 tisíc diváků na utkání.

Případné jsou dále návrhy, typu „společného banku“, do kterého by na konci sezóny každý z klubů odvedl určité procento svých celoročních výnosů a to by následně bylo podle určitého klíče přerozděleno. Tento krok by českému fotbalu mohl pomoci. Téměř každoročně se nějaký z českých klubů probouje alespoň do základní části Ligy Mistrů nebo Evropské ligy a z této účasti plynou nemalé příjmy, které by v případě částečného přerozdělení mohly zjednodušit situaci slabších mužstev.

K ozdravení fotbalové vyrovnanosti by také mohlo pomoci sdílení výnosů z komerčních práv. Televní stanice jsou velice významným nástrojem pro případné zlepšování či zhoršování soutěžní konkurence. Představitelé zahraničních fotbalových asociací již přicházejí s konkrétními, jak výnosy z televizních přenosů rozdělit mezi týmy způsobem, aby zachovaly alespoň stávající úroveň vyrovnanosti soutěže.

Někteří odpůrci stávající reformy odsuzují s argumenty, že ne každý přiláká k obrazovkám požadovanou sledovanost a tím pádem nelze zasahovat do televizního trhu a provádět přidělování podílů z prodejů televizních práv. Ovšem jak jsem již zmínil, fotbal není klasické odvětví, ve kterém se snaží jednotlivé podniky zničit svého konkurenta, ve fotbale se konkurenti navzájem potřebují, neboť bez konkurentů by fotbal nemohl existovat. Je přirozené, že největší sledovanost mají nejprestižnější fotbalové přenosy mezi předními oddíly v tabulce, ale i stále se opakující derby Sparta versus Slavia by po čase ztratila na své atraktivitě. Redistribuce výnosů z prodeje televizních práv by

mohla pomoci řešit vyrovnaní ekonomiky a překlenutí finančních nepoměrů mezi kluby na národní úrovni. V každé národní soutěži by tedy byla přerozdělena suma peněz, odpovídající jejímu postavení.

## 5.2 Platové stropy

Jedním již známým opatřením, které usměrňuje soutěžní vyrovnanost je zavedení platových stropů pro hráče. Toto opatření používá mnoho zámožských soutěží a postupně se začínají ozývat ohlasy, které si žádají zavedení zmíněného pravidla i v evropském fotbale. Zdárný příklad představuje majitel anglického týmu Fulham, který reagoval na rekordní nabídku Manchesteru City, jenž byl ochoten zaplatit sumu 100 miliónů liber (přes tři miliardy korun) za brazilského fotbalistu Kaká a hráčovi nabízel plat půl miliónu liber týdně. Také president slavného klubu FC Barcelona se zmiňuje o platových stropech a nabádá evropské fotbalové představitelé, aby si vzali příklad z Major League Soccer v USA a zavedli platové stropy.

U platového stropu jde o určitý finanční limit, který jednotlivé týmy nesmějí překročit na platech hráčů. Toto pravidlo zabraňuje velkým klubům přeplácat své hvězdy, případně regulovat přestupy vybraných hráčů z menších klubů a slabších asociací. Tuto reformu nelze uskutečnit pouze na národní úrovni, musí realizovat koordinovaně v celoevropské dimenzi. S angažovaností orgánů UEFA a s případnou pomocí Evropské unie.

Pro zavedení platových stopů existují dva dobré důvody. Jedním z nich je finanční stabilita klubů a druhým je zvýšení konkurenceschopnosti klubů. Finanční stabilita je zajištěna tím, že kluby mohou utratit na hráčských platech pouze povolený finanční obnos. V některých sportech se platový strop nesmí překročit vůbec, například v NBA to možné je, ale tým, který platový strop překročí, zaplatí za každý 1 dolar nad limit další 1 dolar navíc, jako daň. Ke zvýšení konkurenceschopnosti dochází jaksí mimochodem. Žádný klub si nemůže dovolit velký počet kvalitních, tj. drahých hráčů. Dobří hráči se tudíž rozmělní mezi všechny kluby. Neznamená to ovšem, že by byly všechny týmy na podobné úrovni, pořád platí, že dobrý management je schopen vytvořit dobrý tým i s omezeným finančním rozpočtem.

Jsou náznaky, že i v České republice se uvažuje o zavedení platových stropů v prvních dvou fotbalových ligách. Ovšem vyrovnanost v menších fotbalových soutěžích, kam můžeme zařadit českou Gambrinus ligu, by částky evropského platového stropu nijak neovlivnila, jelikož k hodnotám jejího maxima se platy v české lize ani zdaleka nepřibližují.

### **5.3 Draft nováčků**

Draft je sportovní proces resp. trh, kterým skauti a trenéři profesionálních sportovních klubů vyhledávají nové mladé hráče z amatérských nebo univerzitních klubů do svého týmu. Draftování se používá především ve sportech v Severní Americe, hlavně v baseballu, americkém fotbalu, basketballu a ledním hokeji.

Určený záměr systému draftu nováčků je poskytnout slabším týmům s příležitostmi získat talentované hráče udělením práva prvního výběru. Samozřejmě dodatečným důsledkem tohoto systému je vytvoření monopsonistické síly. Systém draftu byl zaveden v roce 1936 v NFL jako způsob posílení slabých hrajících týmů k podpoření soutěžní vyrovnanosti a od té doby byla přijata dalšími prvními ligami.

Někteří analytici analyzovali, zda systém draftu dosáhl svého určeného záměru zkoumáním vyrovnanosti soutěže před a po zavedení draftu. Často ba zjištěna významná zlepšení ve vyrovnanosti ligy.

### **5.4 Kvóty na počet cizinců v lize**

Často diskutovaným tématem je taktéž povolení klubům pouze určitý počet cizinců, kteří by mohli nastoupit v jednotlivých utkáních. Příliv cizinců udělal ze soutěží, jako jsou anglická Premier League, španělská Primera División nebo německá Bundesliga, atraktivní podívanou, tento příliv cizinců ovšem zároveň omezuje na minimum prostor pro domácí hráče. Pro kluby je snazší a levnější nakoupit několik talentovaných mladíků z celého světa, než investovat do výchovy vlastní mládeže.

Fotbalové soutěže v chudších zemích strádají odlivem vlastních odchovanců a následně i úbytkem zájmu diváků, včetně české Gambrinus ligy. Naše liga potom dosahuje ve srovnání s ostatními evropskými soutěžemi

nedozírně nižších kvalit. Diváci si přitom ani neuvědomují, že je to rozdílnou ekonomickou silou obou zemí a masivními nákupy cizinců.

Kluby, které si mohou dovolit skoupit nejlepší hráče ze zahraničí, pak dosahují lepších výsledků a tím opět trpí konkurenceschopnost jednotlivých národních lig.

FIFA se již tímto podkladem zaobírá a navrhuje, aby každý klub v Evropě musel nastupovat k mistrovským utkáním alespoň s šesti domácími hráči. Volný pohyb pracovních v prostorách Evropské Unie tuto myšlenku úplně zavrhoval, avšak změnu přinesla nedávná ratifikace Lisabonské smlouvy. Výklad Lisabonské smlouvy by měl vyjmout sport z ustanovení o svobodném pohybu pracovních sil, a umožnit tak zavést kvóty na počet cizinců v klubech. Zmíněné pravidlo by mělo začít, v omezené formě již v tomto roce 2010, v plném rozsahu pak o dva roky později.

Česká Gambrinus liga rovněž zažívá tento boom příchodu mnoha zahraničních fotbalistů. Na soupisce žádného českého mužstva nefigurují pouze potencionální reprezentanti dané země. Zmíněné pravidlo, šesti hráčů, s pouze českým občanstvím, v základní sestavě, by se sice neprojevovalo citelným způsobem na odchodu cizinců z české ligy, prozatím jich v lize nemáme takové množství, aby v základní sestavě nastupoval tým složený pouze ze zahraničních účastníků, ale toto pravidlo Gambrinus ligu ovlivní významným způsobem. Velice důležitým zdrojem příjmů našich klubů jsou výdělky z prodeje hráčů do zahraničí a to zejména do Ruska. Ruské kluby jsou ochotny platit za české hráče nemalé částky, které pro naše mužstva znamenají význam v celoročním rozpočtu. V případě zavedení tohoto pravidla ovšem klesnou ceny zahraničních talentů, jelikož poptávka se bude soustředit hlavně hráče pocházející ze země, kde se liga odehrává. Klesne ne jenom cena, nýbrž i zájem o cizince. Takový fakt sice bude mít vliv na příjmy z prodeje hráčů, avšak talentovaní hráči budou více zůstávat v tuzemsku a tím se zkvalitní úroveň naší nejvyšší soutěže, což následně může přinést opět vyšší příjmy od sponzorů, na televizních právech nebo případné účasti v Lize mistrů.

## **5.5 Vytvoření Evropské superligy**

Vytvoření nové evropské soutěže je rovněž diskutabilním tématem. Evropské superligy by se účastnila nejlepší evropská družstva s tím, aby v jednotlivých národních ligách nebyly kluby, které by lize dominovaly. Vytvořením této soutěže by však ztratilo význam hrát evropské poháry, jimiž jsou Liga Mistrů nebo Evropská liga.

## 6 ZÁVĚR

Pohled na soutěžní výrobnost a potřebu jejího zachování se od dávných dob změnil výrazným způsobem. Zatímco v době starověkého Řecka vedla snaha o zachování soutěžní konkurenceschopnosti až k radikálním postojům v podobě ostrakismu, v současné době se teprve začíná diskutovat o zásadních krocích, které by měly vylepšit postavení současných soutěží.

V prostředí evropského fotbalu byla ve zmiňovaném období zaznamenána značná statická konkurenční nevyrovnanost výkyvného charakteru s rostoucím trendem. Silné kluby se „perou“ o přední místa tabulky, zatímco slabší týmy si rozdělují spodní příčky. Dynamická vyrovnanost rovněž nedosahuje uspokojujících výsledků a neustále se opakující názvy týmů na předních pozicích odrazují diváky především v české Gambrinus lize. Stačí připomenout, že od roku 1993 se tým Sparty Praha stal desetkrát mistrem ligy, třikrát získala titul Slavia Praha, dvakrát Slovan Liberec a jednou Baník Ostrava. Pouze 4 mužstva si rozdělila 16 mistrovských titulů.

Při hodnocení stanovených hypotéz bylo zjištěno potvrzení většiny původních tvrzení o rostoucím trendu nevyrovnanosti ve sledovaných soutěžích. Pouze hypotéza o vysoké statické nevyrovnanosti v počátcích výzkumu se zcela nepotvrdila, mohla by se však potvrdit, kdyby byly sledované soutěže zkoumány od počátků samotného fotbalu.

Jak bylo zmíněno výše, sportovní soutěže potřebují určitý stupeň vyrovnanosti k tomu, aby se rozvíjely. Bez nejistoty výsledků zápasů a ligových soutěží se stávají předvídatelné a nudné. Dalším nebezpečí přináší možný bankrot chudších klubů a následný nárůst rozdílů uvnitř ligových soutěží.

Vážným problémem jsou stále větší rozdíly mezi výkony sportovců. Představitelé mezinárodních asociací jsou si vědomi narůstající nevyrovnanosti a již se oběhují návrhy reforem, které mají zvrátit onen negativní vývoj a docílit tak výchozí nejistoty či napětí, jenž jsou potřebné pro atraktivitu konkrétního sportovního odvětví. Nejčastější součásti reforem jsou různé změny pravidel a hlavně ekonomické změny schopné zlepšit současný negativní trend nevyrovnanosti.

## 7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- 1 Čáslavová, E. *Management sportu*. Praha: East West Publishing Compeny a 2 East Publishing Praha, 2000. s. 176. ISBN 80-7219-010-5.
- 3 Groot, L. *Economics, Uncertainty and European Football*. Cheltenham, Edward Edgar Publishing, 2008, 167s. ISBN: 978 1 84720 591 9
- 4 Hebák, P. a kol., *Vícerozměrné statistické metody*. Praha, Informatorium, 2004, 239 s. ISBN 80-7333-025-3
- 5 Hendl, J. *Přehled statistických metod*. Praha, Portál, 2006, 583 s. ISBN 978-80-7367-482-3
- 6 Hendl, J. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha, Karolinum, 1997, ISBN: 244 s. 80-7184-549-3
- 7 Kesenne, S. *Revenue Sharing and Competitive Balance in Professional Team Sports*. Journal of Sports Economics, 2000
- 8 Kesenne, S. *The economics theory of profesional team sports*. Cheltenham, Edward Edgar Publishing 2007, 176 s. 978-1-84720-207-9
- 9 Kössl, J. Štumbauer, J. Waic J. *Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury*. Praha, Karolinum, 2006, ISBN 80-246-0802-2
- 10 Macho, M. *Fotbal - vášeň 20. století - Historie fotbalu ve faktech, názorech a obrazech*. Praha, Eugomedi Group - Knižní klub: 1999. 466 s. ISBN 80-7243-057-2.
- 11 Szymanski, S.; Andreff W. *Handbook on the economics of sport*. Cheltenham, Edward Edgar Publishing, 2005, ISBN 10-1-84376-608-6
- 12 *UEFA.com-Union of European Fotball Associations* [online]: 1998 [cit. 2010-04-07]. Dostupný z WWW:<[http:// www.uefa.com/](http://www.uefa.com/)>.
- 13 *The Introduction Page of the RSSSF -- The Rec.Sport.Soccer Statistics Foundation*. [online]. 1999 [cit. 2010-04-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.rsssf.com/>>.
- 14 *Bundesliga-Die offizielle Webseite* [online]. 2010 [cit. 2010-04-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.bundesliga.de/de/>>.

- 15 *Fussball 24.de-Fussball News und Nachrichten* [online]. 2000 [cit. 2010-04-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.fussball24.de/>>.
- 16 *De officiële website van Eredivisie* [online]. 1995 [cit. 2010-04-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.eredivisie.nl/index.html>>.
- 17 *Fotbalovyraj.ic.cz* [online]: 2007 [cit. 2010-04-07]. Dostupný z WWW: <[http://www.fotbalovyraj.ic.cz/vitezove/pohar\\_UEFA.php](http://www.fotbalovyraj.ic.cz/vitezove/pohar_UEFA.php)>.
- 18 *Laurynova Coaseho teorem pdf.* [online]. 2006 [cit. 2010-04-08]. Dostupné z WWW: <[http://nb.vse.cz/~sport/Laurynova\\_Coaseho\\_teorem.pdf](http://nb.vse.cz/~sport/Laurynova_Coaseho_teorem.pdf)>.
- 19 *Liga Mistrů* [online]: 2008 [cit. 2010-04-07]. Dostupný z WWW: [http://www.liga-mistru.com/vitez\\_lm.php](http://www.liga-mistru.com/vitez_lm.php)
- 20 *Liga.cz* [online]. 2004 [cit. 2010-04-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.liga.cz/fotbal/nizozemi/>>.
- 21 *Fotbal.cz-Fotbal* [online]. 2000 [cit. 2010-04-07]. Dostupné z WWW: <<http://nv.fotbal.cz/index.php>>.
- 22 *Fotbal/Deniksport.cz* [online]. 2001 [cit. 2010-04-07]. Dostupné z WWW: <<http://deniksport.blesk.cz/kategorie/56/>>.
- 23 Ostrakismus In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, [cit. 2010-04-08]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Ostrakismus>>.